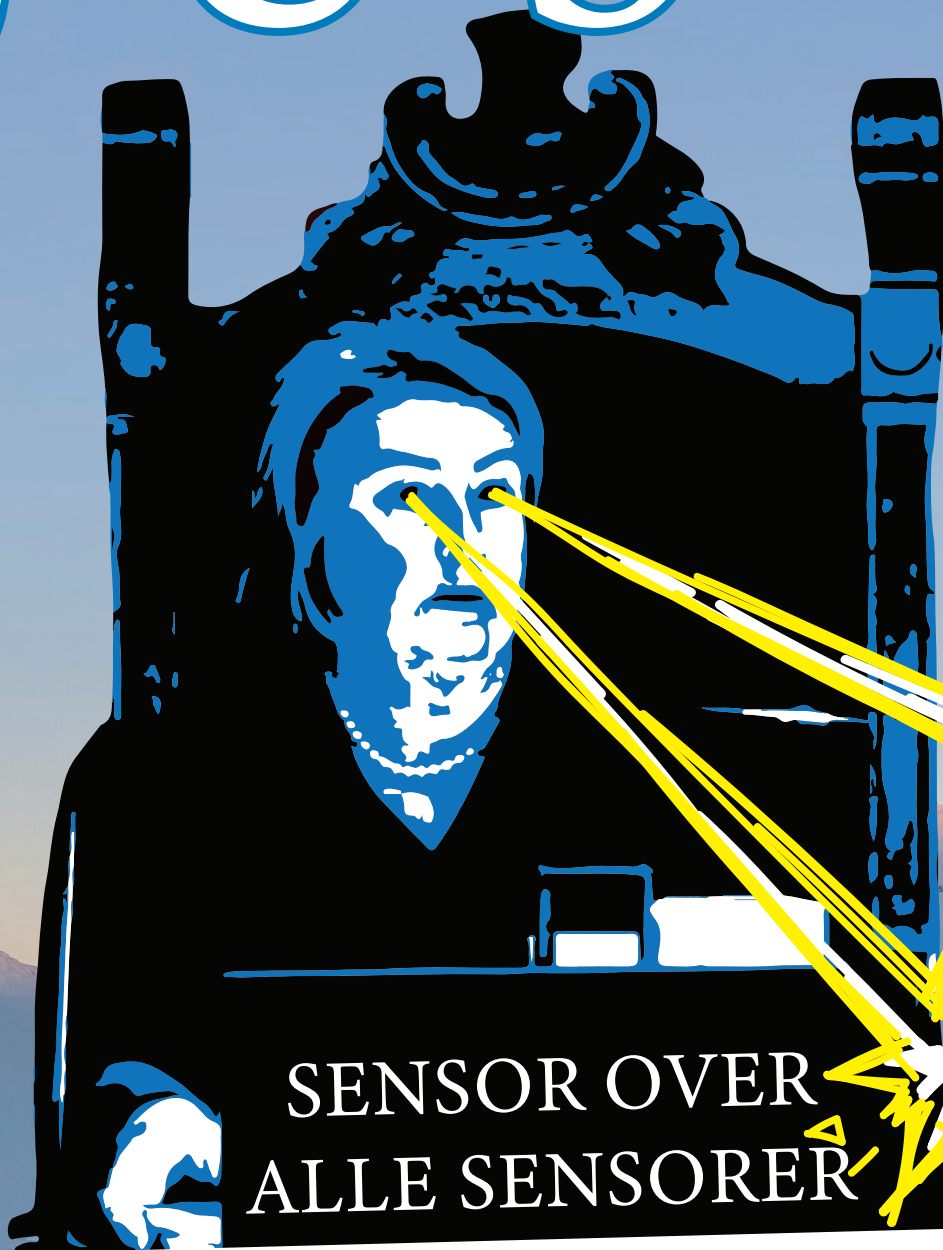

JUS'T

SENSOR OVER ALLE SENSORER

EKSAMENSPREP | FOSEN-DOMMEN | SNØKRABBEDOMMEN
NY MASTER SØRPÅ? | NY MIGRASJONSLOV I GBR
SENSUR AV ROALD DAHL
5 PÅ JURFAK | TASTE TEST VODKA

INNHOOLD

- Eksamensprep, s. 5
- Fosen-saken, s. 12
- Snøkrabbedom II, s. 16
- Åpningen av master sørpå, s. 18
- Sensurskandalen, s. 21
- Memes, s. 22
- Ny og streng migrasjonslov i Storbritannia, s. 25
- Quiz, s. 28
- 10 ting å gjøre i Tromsø, s. 29
- 5 på JurFak, s. 32
- Just Eat, s. 34
- Vodkasmaking, s. 36
- Mønsterbesvarelser, s. 40

JUS'T - REDAKSJONEN

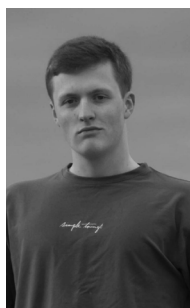
Ida-Mari Ravn
Journalist

Julie Tvedt
Journalist

Regine K. S. Rostad
Journalist

Ola Gjellan
Journalist

Lise Robertsen
Journalist

Elen A. Solberg
Journalist

REDAKTØRENE'S ORD

Hei alle våre kjære medstudenter på JurFak,

Vi har nå overtatt stafettpinnen og kan endelig dele vår første utgave som ferske redaktører av Jus't. Til tross for at lista er blitt satt høyt av de tidligere redaktørene, håper vi at vi kan videreføre og fortsette å bidra til at vi juss-interesserte får en ekstra boost i hverdagen.

Temaet for utgaven bærer preg av den seriøse perioden vi er inne i; eksamen. Som en tradisjonell eksamensutgave har vi med mønsterbesvarelser og ulike tips og triks fra de som har klart å fullføre det vi kanskje, akkurat nå i denne perioden, anser som umulig. I tillegg har vi selvfølgelig med eksamensperiodens beste venn, vodka, samt en eksamensvennlig shot.

For øvrig har våre flinke journalister skrevet seriøse artikler om blant annet den betente Fosen-saken, og useriøse artikler som vi vet alle kan kose seg med (så lenge du er jussinteressert), og Quiz for de som ønsker å teste hva de har lært i løpet av det siste semesteret<3

Da er det for oss å si lykke til med eksamen! Og husk; gjennomsnittet på jussen er C, og sjansen for å stryke er minimal, jf. plakaten på toalettet.

Kos deg med lesingen,

Sjervin og Vilde

Vilde S. Carlsen
Redaktør
2. avdeling

just@juristforeningen.eu
tlf. 451 840 12

Sjervin B. Khorshidi
Redaktør
1. avdeling

just@juristforeningen.eu
tlf. 401 89 378

CMS Kluge

cms.law/karriere

Stavanger | Oslo | Bergen | Hamar

CMS is an international law firm that helps clients to thrive through technical rigour, strategic expertise and a deep focus on partnerships.

cms.law

Eksamensprep med våre kjære undervisere

Tekst: Ida-Mari Ravn

Foto: Privat

Asfalten har vært bar og broddene har vært ubrukt i flere dager. Våren er her (ish)! Noe som tilsier eksamenstid.

Våre kjære undervisere har en gang vært studenter selv. I år som i fjor deler de verdifulle erfaringer, både i form av et innblikk i tabber de selv har gjort og tips de har til oss. Avslutningsvis gis det et eksklusivt innblikk i deres ferieplaner for sommeren.

Johan Aulstad - Professor

Tabbe: Da jeg studerte i Oslo, var det kun skoleeksamen. Hvis jeg husker rett, var det en dag med praktisk oppgave og to dager med teorioppgaver per avdeling. Jeg har glemmt/fortrengt eventuelle tabber jeg gjorde under eksamen.

Tips: Det er viktig å lese oppgaven nøye før en begynner å skrive. Dette er nok spesielt viktig på skoleeksamen. Ved praktiske oppgaver på 2. avdeling og etterfølgende avdelinger er det viktig å kontrollere at en har behandlet alle påstander og anførsler parene har fremsatt.

Når det gjelder forberedelser til eksamen, er det nok lurt å arbeide med å løse tidligere eksamensoppgaver. Det er bedre å løse noen få oppgaver grundig fremfor å løse mange oppgaver overfladisk. Hvis en skal klare å skrive en god besvarelse på eksamen, må en ha gjort det minst en gang tidligere. Når en får tilbake en rettet øvingsoppgave, kan det være lurt å skrive oppgaven en gang til hvor en tar hensyn til kommentarene fra oppgaveretter.

Erlend Nussle Torvanger - Universitetslektor

Tabbe: Største skivebommen jeg har gjort var å 100% utelukke et fag fra forberedelsene siden det var på eksamen året før. Det var en mindre behagelig opplevelse å oppdage når oppgaven ble levert ut at det er mulig at samme fag blir gitt to år på rad.

Tips: Før eksamen: Kan være lurt å se over de enkelte læringsutbyttebeskrivelsene for å danne et visst rammeverk for hva dere skal ha kontroll på. Dagen før eksamen anbefaler jeg alle å finne roen – gå en tur, skum gjennom notatene eller se en god film – på dette tidspunktet er det ikke noe nytt å lære.

Under eksamen: Få i dere mat og vann, les oppgaveteksten nøye og vær så snill å ikke bruk noen chatbot for å besvare eksamen!

Ferieplaner: Forhåpentligvis å få litt farge, padle litt, gå noen fjellturer og tilbringe masse tid med familie og venner.

Kristine Helen Korsnes - Førstelektor og professor

Tabbe: Jeg er en av dem som har begått den klassiske tabben å ikke lese oppgaveteksten nøye nok, eller å ha misforstått oppgaveteksten. På eksamen på 2. avdeling lød den ene halvdagsoppgaven slik: «Syttende og åttende århundrets naturrett».

Jeg forstod oppgaven slik at den skulle omhandle naturretten på 1700 og 1800-tallet. Dette synes jeg i utgangspunktet var litt rart, da jeg anså 1600 og 1700 tallet som mer sentralt ut fra pensum (og som jo var det oppgaven egentlig etterspurte).

Jeg «berget» meg gjennom at jeg trakk inn også 1600-tallet i besvarelsen og forklarte hvorfor, og gjennom at det ikke var så mye å skrive om 1800-tallet. Til dags dato blir jeg imidlertid litt stresset når «århundre»-betegnelsen brukes i stedet for x-tallet, og må dobbeltjেকে egen forståelse.

Tips: Fokuser på å gjøre det beste ut av tiden som er igjen frem til eksamen. Tenk gjennom alt du kan og har lært, og at dette er god grobunn for en mer intensiv studieperiode fram mot eksamen.

Nå skal du toppe formen, og erfaringsvis vil flere brikker «falle på plass» i løpet av denne perioden. Ingen er like interessert i, eller kan alt like godt. Det er viktig å fokusere på de grunnleggende problemstillingene i fagene og begrunnelsene for reglene. På bakgrunn av dette har du gode verktøy til å resonnerer deg frem til løsninger selv om du ikke nødvendigvis «husker» dem i utgangspunktet.

Juridisk metode er din beste venn.

Det er også viktig å øve på det du blir prøvd i. Derfor bør du legge inn disponering og skrive trening i forkant av de skriftlige eksamenene, og øve på å snakke juss i forkant av muntlig eksamen.

Du trenger ikke skrive kjempelangt for å få skrive trening. Du kan øve på å snakke juss også med mamma.

Alle lærer på forskjellig måte. At noen sitter 12 timer på lesesalen betyr ikke at de lærer dobbelt så mye som deg. Ikke la deg skremme.

Prøv å ta vare på deg selv i perioden. Sørg for å spise regelmessig, og få deg litt frisk luft eller en runde med trening.

Søvn er også viktig. Mens du sover flyttes kunnskapen over fra korttids-, til langtidshukommelsen din.

Rundt selve eksamensdagen er det gjerne flere som sliter mer med å få sove.

I en kort periode tåler kroppen det fint. Ikke stress – se for deg at du skal ligge på ladning :D

Du har lært og forstått en masse i løpet av dette året – husk at du har med deg dette inn i eksamenslokalet.

Husk dessuten at eksamen er bare en dag i livet ditt, og besvarelsen er ord du har satt på pair eller formidlet muntlig. Besvarelsen er ikke deg, og det er ikke verdens undergang om det ikke går så bra som du hadde håpet på.

Du vil få mange nye sjanser og anledninger i løpet av både studiet og livet.

Lykke til!

Ferieplaner: I år tror jeg det blir Nord-Norge ferie her i Tromsø, kanskje en tur til Bjørnevatn hvor jeg kommer fra, og muligens en svipptur til Oslo for å hjelpe datteren min med forberedelser til utvekslingsopphold hun skal på til høsten.

Sverre Magnus Bergslid Salvesen - Førsteamanuensis

Tabbe: Det gikk en vandrehistorie på min avdeling da jeg studerte jus om at noen hadde glemte å sjekke baksiden av arket med eksamensoppgaven under skoleeksamen. Vedkommende svarte derfor kun på del 1 av eksamen. Det var litt dumt, ettersom del 2 utgjorde halvparten av eksamen.

Tips: Her kunne jeg skrevet en roman, men jeg får begrense meg til noen velmente råd. For det første gjelder det å være strukturert i perioden frem mot eksamen. Jeg satte opp en plan sammen med kollokviegruppen min hvor vi la opp til å jobbe oss strukturert gjennom alle fagene på avdeling frem mot eksamen. I dette arbeidet prioriterte vi både lesing og skrivetrening.

For det andre la jeg opp til å prestere best mulig i eksamensperioden. Det innebar å prioritere søvn, regelmessig spising, fysisk aktivitet og avslapping i tiden jeg ikke jobbet med jus.

Festen kan man ta etter eksamen. Det er dessuten oppskrytt å sove på universitetet under hjemmeeksamen, sørg heller for å stille uthvilt hver dag.

For det tredje tok jeg alltid «fri» dagen før eksamen. På dette tidspunktet forsøkte jeg å roe meg selv ned med å fortelle meg selv at jeg hadde gjort så godt jeg kunne. Mer enn ditt beste kan ingen kreve av deg, og det synes jeg er en betryggende tanke fortsatt den dag i dag.

Ferieplaner: Jeg skal tilbringe størsteparten av sommeren sammen med kjæresten min der jeg trives aller best: I nord, og først og fremst i Tromsø. Buktafestivalen er en selvfølge. Utenlandsturen får vente til høsten.

Stig Harald Solheim- Professor

Tabbe: Tidlig i studiet brukte jeg altfor mye energi på å spekulere i hva vi ville få på eksamen. Det stemte svært sjelden med det vi faktisk fikk, og den ene gangen jeg traff, gikk det heller ikke særlig bra.

Tips: Vær forberedt på at man kan få alt. Hvis oppgaven er vanskelig, er det faktisk relativt sett lettere å gjøre det bra. Skriv litt oppgaver før eksamen. Ro også ned på detaljfokuset, og prøv heller å få litt bedre oversikt over fagene. Ikke pugg hardt siste kvelden før eksamen. Gjør heller noe hyggelig.

Ferieplaner: Sørlandet :D

Sofie Salomonsen Klette - Universitetslektor

Tabbe: På en skoleeksamen, akkurat i det eksamesoppgaven ble utdelt, «blacket» PC-en min. Dette var nok fordi jeg ikke hadde sjekket at PC-en var oppdatert i forkant av eksamensdagen. Husk å sjekke at alt det elektroniske er på plass!

Tips: Mitt beste tips er å fokusere på forståelse fremfor pugging. Tenk alltid hensyn og begrunnelse bak reglene. Få en helhetlig og overordnet forståelse av de ulike rettsområdene. Mange synes at teorioppgaver er vanskelige. Her er det viktig å problematisere temaet for å kunne foreta selvstendige vurderinger. Som student brukte jeg læreplanmålene som teorioppgaver.

Ferieplaner: I sommer skal jeg til Portugal. Der skal jeg bade, sole meg, spise god mat, snorkle, og shoppe. Jeg håper at jeg også får tid til å dra en tur til Lofoten og hytta.

Julianne Mathiassen - Universitetslektor

Tabbe: En typisk tabbe under eksamen, som jeg selv også har gjort, er nok å bli grepet av stresset og miste litt av syne hva oppgaven foran meg er. Et av de viktigste kjennetegnene

for karakterfastsettelsen ved eksamen er at man viser god vurderingsevne. Dette gjør man i hovedsak ved å skille mellom det som er tvilsomt, og det som ikke er fullt så tvilsomt. Det som fort skjer hvis man er stresset er at man vil skrive alt man kan, men selv om dette kan være rett materielt sett blir det ikke en veldig god oppgave. Det kan også føre til at det blir dårlig tid til å skrive godt om det som er vanskelig, når man bruker mye tid på ting som kan fastslås.

Tips: Mine beste tips for eksamensperioden er å konsentrere seg om kompetansemålene og øve på å skrive. Det er fort gjort å tenke at eksamen er en test av hvor mye pensum du har lest, men det er ikke slik. Det eksamen skal prøve dere i er materiell jus, metode og språk. Bruk kompetansemålene aktivt og se på hva som kreves av dere.

Jeg ville disponert mer tid til å se på målene som krever «avansert kunnskap», enn de målene som krever «kunnskap». Videre er det viktig å skrive mye. Se på gamle eksamen-soppgaver og skriv ut en eller flere problemstillinger. Øv på formuleringer og metodisk oppsett. Hvis man «bare» leser pensum inn mot eksamen kan man risikere at skrivesperren kommer snikende, eller at man glemmer å tolke ordlyden.

Kim-Roger Trøite - Stipendiat

Tabbe: Min største eksamenstabbe var at jeg et år ble så opphengt i gode rettsregler at jeg fullstendig fortrenget drøftelsene. Ironien er todelt: For det første er rettsreglene det vanskeligste å få rett, drøftelsene er jo bare å sammenfatte poengene i faktum.

Tips: Mitt beste tips er å bruke tiden frem mot eksamen godt. Og med det mener jeg ikke å flytte inn på PJ og lese 14 timer i døgnet. Jeg mener heller at det handler om kvaliteten på timene som brukes. Det er mye bedre med 4 effektive timer enn 10 ineffektive. Både for læringsutbyttet, og den mentale helsen; Det er jo veldig fint å ha frigjort 6 timer til andre ting. Også har jeg ingen tro på at det hjelper å ha dårlig samvittighet for ting som ikke er gjort.

Det andre er at når du har truffet på det vanskeligste så forlater du eksamen med en følelse av å ha truffet blink. Jeg traff ikke blink.

Ferieplaner: For min del blir det en del jobbing i ferien, men jeg satser på at jeg får reist litt!

På eksamen ville jeg ha prøvd å slappe mest mulig av. Ingen gjør sitt beste verk med kjempehøye skuldre. Slapp av og stol på deg selv. Jeg tenker ofte at så lenge jeg gjør mitt beste så er det godt nok. Ingen kan vel gjøre mer enn det?

Jeg regner med jeg skal til utlandet. Så langt har jeg utelukket Sunny Beach, Alanya og Magaluf, men utover det ligger verden for mine føtter.

WEBINAR

Eksamensrettet metodekurs

Få med deg en praktisk fremstilling av juridisk metode, med fokus på oppgaveteknikk, rettslig argumentasjon og formidling av juss.

Gjennom bruk av eksempler fra kjøpsrettens område vil du få tips til hvordan du kan bygge opp en praktikumoppgave og nyttige skrivetips til eksamen. Webinaret er særlig rettet mot studenter på første avdeling, og alle som vil lære mer om juridisk metode og oppgaveteknikk.

Ingrid Skjelmo // Senior Associate
Henrik Møinichen // Managing Associate

23. mai // kl. 14.00–15.00

Digitalt

Les mer og
meld deg på her

THOMMESSEN

Advokatfirmaet Thommessen AS • Oslo • Bergen • Stavanger • London • thommessen.no

Fosen-saken kort forklart

Tekst: Elen Anna Solberg

Fosen-saken er kort forklart en konflikt mellom Fosen Vind, utbygger av Storheia vindpark – del av Europas største vindkraftanlegg på land - samt staten ved Olje- og energidepartementet, og Sør-Fosen sije og Nord-Fosen siida i Fosen reinbeitedistrikt.

Vindkraftanlegget ble påbegynt i 2016 etter at Fosen Vind fikk konsesjon til utbyggingen. Etter flere klagesaker og runder i retten kom saken opp til Høyesterett i 2021. Høyesterett konkluderte med at ekspropriasjonsskjønnet måtte nektes fremmet. Forutsetningen for domsslutningen var at vedtaket utgjorde et brudd på SP art. 27.

Mange har sikkert fått med seg saken, særlig etter demonstrasjonene og aksjonene i Oslo i mars. Men hva handler saken egentlig om, hvilken betydning har Fosen-dommen og hvorfor skaper den debatt? Her er et forsøk på å besvare noen av spørsmålene som har blitt stilt i kjølevannet av Fosen-dommen.

Foto: Heiko Junge / NTB

1. Hvorfor er vindkraftanlegget et problem for Fosen reinbeitedistrikt?

Problemstilling knytter seg til at anlegget befinner seg i området til Fosen reinbeitedistrikt som driver tradisjonell samisk reindrift. Anlegget har ført til store problemer for reindriften da flere av vindmøllene ligger på deres vinterbeiter og flytteleier, samt reserveområder for beiting. Anlegget vil føre til at reintallet må reduseres, samt at reindriften må gjøre store omstillinger for å kunne fortsette med bærekraftig drift. Frykten er at reindriften på Fosen må avvikles på sikt dersom det ikke blir gjort tiltak.

Slik Høyesterett også fremhever i dommen, er reindriften på Fosen tilknyttet sør-samisk kulturutøvelse. Sør-samene er en særlig sårbar minoritet, både nasjonalt og i de samiske områdene. Det sør-samiske språket, som ifølge UNESCO er et alvorlig truet språk, og kulturutøvelsen, er for mange nært knyttet til reindriften. Dersom reindriften ikke overlever kan konsekvensen være at språket og kulturen forsvinner i området.

I tillegg har reindriften gjennom tidene måtte tåle utbygginger og at landområde innskrenkes.

Et viktig moment i saken er dessuten at vindkraftanlegget kunne vært plassert et annet sted, slik at den ikke kom i konflikt med reindriften på Fosen.

2. Hvilket spørsmål tok Høyesterett egentlig stilling til i dommen (HR-2021-1975-S)?

Det sentrale spørsmålet var om erstatnings- og ekspropriasjonsskjønnet fastsatt i Lagmannsretten kunne fremmes. I spørsmålet om skjønnet kunne fremmes måtte Høyesterett blant annet ta stilling til vedtakets gyldighet.

Gyldigheten knytter seg hovedsakelig til om vedtaket er i strid med FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter, SP art. 27, som gjelder som norsk lov etter menneskerettsloven § 2 nr. 3. I Lagmannsretten fikk Nord-Fosen og Sør-Fosen sije tilkjent erstatning for vinterforing som tiltak for å ikke krenke deres rettighet.

Høyesterett drøftet blant annet innholdet i SP art. 27, herunder hvor terskelen for brudd er, hvem kan påberope SP art. 27, hvilken betydning konsultasjon har og hvilke avveininger som kan være relevante.

3. Hvorfor er det strid om konsesjonsvedtaket er gyldig eller ikke?

Fordi spørsmålet for Høyesterett ikke var om selve konsesjonsvedtaket var gyldig eller ikke, og fordi dette derav ikke fremkom av domslutningen, er det blitt stilt spørsmål ved om vedtaket fortsatt er gyldig. Problemstillingen er relevant med tanke på hva som skal skje videre i saken og hva konsekvensen av dommen er.

Studenter med kjennskap til forvaltningsretten vil forhåpentligvis huske at forvaltningsvedtak sendes tilbake til forvaltningen i de tilfeller retten finner at vedtaket er ugyldig. Forvaltningen skal da omgjøre vedtaket, enten ved å oppheve vedtaket eller ved å utarbeide et nytt vedtak som ikke er rettsstridig.

I Fosen-saken konkluderte retten utelukkende med at selve erstatnings- og ekspropriasjonsskjønnet ikke kunne fremmes. Et avgjørende poeng er derfor at forutsetningen for domsslutningen var at vedtaket i seg selv anses ugyldig, fordi det strider med SP art. 27. I dommen uttaler Høyesterett flere ganger at vedtaket er ugyldig. Selv om uttalelsene ikke er rettslig bindende på samme måte som hvis ugyldighetsspørsmålet ble avgjort ved dom, er det likevel å anse som en rettslig avklaring, som oppfordrer forvaltningsorganet til å oppheve det ugyldige vedtaket.

På bakgrunn av maktfordelingsprinsippet og hvordan rettsstaten er organisert er det følgelig opp til forvaltningen å bestemme hva som skal skje med vedtaket i etterkant av dommen. Etter god forvaltningsskikk og respekt for Høyesteretts posisjon som dømmende makt i siste instans, bør vedtaket imidlertid oppheves. En konsekvens av at dommen ikke følges opp er at rettssikkerheten trues.

4. Hvorfor mener mange at vindmøllene må rives og landområdet tilbakeføres?

Et av kravene til aksjonistene i Oslo var at vindmøllene rives og landområdet tilbakeføres. Årsaken til dette er at SP art. 27 oppstiller en terskel for når det foreligger brudd på bestemmelsen.

Dersom den samlede effekten av inngrep overskrider terskelen, utgjør inngrepet følgelig et brudd. For å ikke bryte med bestemmelsen, må det derfor iverksettes tiltak som gjør at man kommer under denne terskelen. I dommen utredet Høyesterett om de tiltak som utbyggerne hadde iverksatt var nok til å ikke overstige terskelen. Lagmannsretten kom blant annet frem til, under tvil, at det ville være tilstrekkelig å gi siidaene erstatning for vinterforing. Dette sa Høyesterett seg uenig i, blant annet fordi vinterforing avviker fra tradisjonell reindriftsutøvelse, og dermed ikke gir den mulighet for kulturutøvelse som SP art. 27 forutsetter.

Fordi flere tiltak har blitt utprøvd i reinbeitedistriktet, uten å ha tilstrekkelig god effekt, mener mange at vindmøllene må rives. I tillegg, dersom forvaltningen opphever vedtaket, er vindkraftanlegget ulovlig oppført ettersom at utbyggingen da ikke baserer seg på et gyldig og lovlig vedtak. Følgelig driftes anlegget ulovlig og vindmøllene må derfor rives slik man for eksempel forventer at ulovlig oppførte hus skal rives ned.

Ved brudd på SP art. 27 medfølger det dessuten en reparasjonsplikt, jf. SP art. 2 (3) bokstav a og uttalelser fra FN's menneskerettighetskomité. I et tilfelle som saken på Fosen, er det dermed naturlig å tenke seg at når vindkraftanlegget ble oppført i strid med reindriftsutøvernes rettigheter, så må utbyggingen reverseres for å oppfylle reparasjonsplikten.

5. Hva med miljøet og «det grønne skiftet»?

Flere, blant annet regjeringen og Olje- og energidepartementet, har begrunnet utbyggingen av anlegget med «det grønne skiftet».

Fordi verden er i en klimakrise og Norge har forpliktet seg til å kutte i utslipp, samt bidra med å øke miljøvennlige energiproduksjoner, må innbyggerne finne seg i at det bygges vindkraftanlegg på land. Dette er også en begrunnelse for at vindmøllene ikke kan rives, selv om de strider med reindriftsutøvernes rettigheter.

At ulike hensyn må veies opp mot hverandre, i dette tilfellet miljøhensyn og mer kraft mot reindriftens utøvelse, er imidlertid i strid med hvordan SP art. 27 skal forstås og anvendes. SP art. 27 legger ikke opp til en interesseavveining slik mange andre bestemmelser gjør. Begrunnelsen ligger i at artikkelen skal gi minoriteter et vern. Ved en interesseavveining vil man lett havne i en situasjon der interessene til majoriteten alltid vinner fordi denne interessen er «større» enn minoritetens. Dette betyr at statens anførsler om miljøhensyn, og i nyere tid billigere strøm, ikke er relevant. Dersom man ønsker å bygge vindkraftanlegg i «det grønne skiftes» navn, må altså anleggene plasseres der de ikke kommer i konflikt med minoritetens rettighet.

Urfolk, herunder reindriftssamene, driver ofte sin kulturutøvelse i samspill med naturen og har sørget for å verne naturen mot skadelig inngrep over lengre tid. Dessverre ser man en økning av konflikter mellom urfolk og nasjonalstater, der statene ønsker å gjøre inngrep i deres tradisjonelle landområder for å utvinne grønn energi. SP art. 27 er derfor et viktig virkemiddel for urfolk og minoriteter for å hindre utbygging som hindrer deres kulturutøvelse, nettopp fordi artikkelen ikke legger opp til en interesseavveining. Desto viktigere er det at brudd på artikkelen respekteres, slik at urfolks kulturutøvelse og bevaring av naturen får fortsette selv om verden må omstille seg for å bekjempe utfordringer knyttet til klimaendringene.

6. Betyr dommen at det foreligger et pågående menneskerettsbrudd?

Forvaltningen, ved Olje- og energidepartementet, og regjeringen avviste lenge at dommen tilsa at det pågår et menneskerettsbrudd. Dommen bekrefter imidlertid at SP. Art 27 er krenket. Artikkelen representerer en del av FNs menneskerettigheter. Dersom menneskerettighetene er krenket, er konsekvensen at det foreligger et menneskerettsbrudd.

Regjeringen og Olje- og energidepartementet har også uttalt at det bare foreligger et brudd på sikt.

Dommen er imidlertid skrevet i presens, jf. blant annet uttalelser om at vedtaket er ugyldig på bakgrunn av brudd på SP art. 27. Dersom vedtaket etter dommen er ugyldig i nåtid, er det altså et pågående menneskerettsbrudd.

7. Hvorfor har det ikke skjedd noe etter at dommen ble avsagt?

Lite har skjedd fra forvaltningens side siden dommen ble avsagt i 2021. Dette er det mest sannsynlig flere årsaker til, både juridiske og politiske.

En juridisk årsak er at domsslutningen ikke sier noe om hva som skal gjøres med vedtaket, det er opp til forvaltningen å bestemme. At forvaltningen og reindriftsutøverne, med støtte fra Høyesterett, er uenige om vedtaket fortsatt er gyldig eller ei, er åpenbart også en viktig faktor. Det vil selvsagt være utfordrende å forhandle om løsninger når man er uenige om dommens rettslige betydning. Videre ønsker forvaltningen å utrede saken ytterligere for å kunne fatte et nytt konsesjonsvedtak som ikke vil være i strid med reindriftsutøvernes rettigheter.

En ny utredning er selvsagt også en tidskrevende og omfattende prosess. Reindriftsutøverne, på den andre siden, mener at saken er godt nok utredet på bakgrunn av Høyesteretts dom.

Fra et mer politisk perspektiv var staten part i saken mellom Fosen Vind og Sør-fosen sifte som partshjelp for førstnevnte. Dette til tross for at staten også har en grunnlovsfestet plikt til å ivareta samenes interesser jf. Grunnloven § 108, altså ikke bare egne forvaltningsrettslige interesser. At Fosen Vind tapte, er selvfølgelig uheldig for staten og kan også være en faktor som forsinker prosessen.

I tillegg er vi midt i en energikrise og en omstillingssprosess med hensyn til klimaendringene. Å rive ned et svært kostbart energiproduserende anlegg er for mange uhørt.

Hva som skjer videre er fortsatt uvisst. Forhåpentligvis følger staten opp dommen slik at det pågående menneskerettsbruddet opphører. Avslutningsvis bemerkes det at saken er svært omfattende og ikke alle sider av saken fikk plass i denne artikkelen.

Vårt tilbud til deg som student!

Vi ønsker å bli bedre kjent med deg gjennom våre studenttilbud. Målet vårt er at du skal få et innblikk i hva vi jobber med, hvordan vi jobber og hvilke muligheter du har som ansatt hos oss. Les mer om våre studenttilbud på wiersholm.no/karriere

Følg oss!

Wiersholm

Snøkrabbedom II – en digital oppvåkning for Høyesterett?

For aller første gang har Høyesterett strømmet domsavsigelsen av HR-2023-491-P live på internett, og publisert et sammendrag i videoformat. Med denne digitale utviklingskurven er det vel ikke mange år igjen før man kan se Høyesterettsavgjørelser gjennom VR-briller.

Kanskje vil livestream fra plenumssalen bli det nye store på Twitch?

Tekst: Anonym

Sakens faktum omhandlet ressursutnyttelse på kontinentalsokkelen utenfor Svalbard. Et Latvisk rederi har saksøkt staten Norge for brudd på Svalbardtraktaten.

Svalbardtraktaten tilsier at Norge har suverenitet på Svalbard. Suvereniteten gjelder også i territorialfarvannet (12 nautiske mil ut fra land), og fører med seg at Norge kan frede ulike arter.

Dersom Norge likevel åpner for fangst eller virksomhet for norske, er vi etter Svalbardtraktaten artikkel 2, forpliktet til å likebehandle de andre avtalelandene dersom de ønsker å drive slik virksomhet. Det foreligger altså et likebehandlingsprinsipp.

Norske myndigheter har gitt norske fartøyer tillatelse til å fange snøkrabber, og dermed mener det latviske rederiet at de også har rett til å fange snøkrabber, i kraft av likebehandlingsprinsippet. Snøkrabbefangsten foregikk imidlertid utenfor territorialfarvannet, på

kontinentalsokkelen. Spørsmålet var derfor om Svalbardtraktaten også gjaldt i de norske farvann på kontinentalsokkelen, eller om den kun gjaldt innenfor territorialfarvannet.

Foto: Norges sjømatråd

Konklusjonen ble at Svalbardtraktaten kun gjelder «territorial waters», og at likebehandlingsprinsippet derfor ikke gjaldt på kontinentalsokkelen.

Det fremgår av Havrettstraktaten artikkel 77 nr. 4. at Norge har rett til å utnytte de marine sokkelressurser som finnes på kontinentalsokkelen. Derav vår enerett på olje og gass.

Spørsmålet om hvorvidt snøkrabben var å regne som en

«marin sokkelressurs» ble behandlet i Snøkrabbedom I, der Høyesterett kom til at snøkrabben er en sedentær art. Dermed er det Norge som har rett til å utnytte ressursen.

Høyesterett kom enstemmig til at prinsippet om likebehandling etter Svalbardtraktaten artikkel 2, ikke gjelder på kontinentalsokkelen. Norge har derfor enerett på fangst av snøkrabbe på kontinentalsokkelen utenfor Svalbard, i kraft av Havrettstraktaten.

Dersom Høyesterett hadde kommet til det motsatte resultatet, måtte vi ikke bare dele snøkrabbene med blant annet det latviske rederiet, men også olje, gass og mineraler med alle de som ville utnytte ressursene på norsk kontinentalsokkel.

Høyesterett. Foto: Bergens Tidende

Når det gjelder dommen i seg selv, så fremstiller den prinsippene for traktatolkning veldig tydelig, for de som er spesielt interesserte i folkerett. Det tas utgangspunkt i folkerettslig domspraksis, noe som vil ha prejudikatsverdi videre.

Videosammendraget av dommen kan være et godt tilskudd i læring for studenter som kanskje har vansker med å sette seg inn i domsavsigelser som er datert tilbake til nitten-pil-og-bue. Jeg skulle ønske jeg kunne få en video fra alle avgjørelser som er fra da bokstaven Å fortsatt ble skrevet i form av to a-er.

Et videosammendrag kan tenke å gjøre det enklere for folk flest å forstå hva den handler om.

Høyesterettsavgjørelser er ikke lenger kun forbeholdt de som kan snakke jussisk.

Videoer kan også bidra til økt motivasjon, og påvirke studenters evne til å starte diskusjoner, og å identifisere problemstillinger. Jeg får i alle fall økt motivasjon av å se Høyesterettsjustitiarius Torill Marie Øie tre inn i rollen som youtuber.

Høyesterettsjustitiarius uttaler at hun håper det å gi en muntlig og forenklet fremstilling av selve avgjørelsen kan være et godt tilbud for de som ønsker en enkel oversikt over det Høyesterett har kommet frem til. Kan det tenkes at Høyesterett prøver å utfordre Domsguiden-appen?

Høyesterettsjustitiarius fastsetter imidlertid at presentasjonen i videoen er ment som en tilgjengeliggjøring for publikum, men ikke en del av dommen eller et supplement til den.

Du bør altså ikke henviser til videoen på eksamen.

Det er usikkert om alle fremtidige plenumssaker vil bli livestreamet og sammenfattet i videoformat, men det er lov å håpe.

Foto: Auris.com

Nordisk Skibsrederforening
(NORDISK DEFENCE CLUB)

Trainee i Nordisk Skibsrederforening

Er du interessert i sjørett og shipping og har lyst til å jobbe i et av Norges fremste sjørettslige og internasjonale fagmiljøer? Nordisk Skibsrederforening (Nordisk) søker 1-2 praktikanter i semesteret.

Nordisk tilbyr FD&D forsikring og advokattjenester innenfor den maritime sektoren. Vi bistår med alt fra frakt- og leiekontrakter, skipsbygging, resirkulering og kjøp/salg av skip, til sanksjoner og tvistesaker for både norske og utenlandske domstoler.

Vi søker kandidater som har:

- Fullført tredje studieår på masterstudiet i rettsvitenskap på oppstarttidspunktet
- En interesse for sjørett og shipping/offshore
- Gode akademiske resultater
- Gode engelskkunnskaper både skriftlig og muntlig

Traineeordningen varer fra fire til seks uker, og søknader vurderes fortløpende.

Søknad med CV og karakterutskrift kan sendes til traineesoknad@nordisk.no

For spørsmål kontakt Benedicte Haavik Urrang (burrang@nordisk.no/481 15 528)

For mer informasjon, se nordisk.no

Trusselen fra sør?

Tekst: Julie Tvedt

Healthy reminder: Artikkelen gir uttrykk for forfatterens mening

Introduksjon

Den 8. februar 2023 gikk et skrekkslagent gys gjennom det juridiske samfunn i Norge. Det ble endelig klart at Universitetet i Stavanger og Universitetet i Agder får mulighet til å opprette masterstudie i rettsvitenskap, sammen med BI, og dermed ble antall læresteder for rettsvitenskap i Norge doblet. UiS åpner et toårig masterprogram med 30 studie-plasser, med opptakskrav basert på bachelorkarakterer. UiA følger samme modell med 40 studie-plasser.

Universitetet i Tromsø var før dette den ferskeste institusjonen for masterstudiet i rettsvitenskap. Vi har i over 30 år blitt betraktet som en slags lillebror, som tilsynelatende har vært under overvåkning av de eldre institusjonene og fakultetene ved UiO og UiB. Ved åpningen av masterstudiet i rettsvitenskap i Tromsø, herjet debatten og kritikken mot UiT, og spørsmål om kvalitet på studiet, behovet for flere jurister og konsekvensen for de andre lærestedene haglet. De nye mastertilbudene ser ut til å ha sparket liv i samme debatt. Selv om fokus nå ser ut til å være skiftet fra UiT til UiS og UiA, er ikke argumentene nye. Flere rettsvitere har allerede hengt seg på debatten, blant annet vår dekan, Tore Henriksen, skriver Khrono.

Tore Henriksen - Dekan, jurfak Tromsø

Åpningen av master

Jeg har i et forsøk på å belyse saken tatt kontakt med Sissel Knutsen Hegdal, ordfører kandidat for Stavanger Høyre, for å høre hva hun som ordfører kandidat og advokat mener om saken. Hennes bakgrunn er av spesiell interesse, da hun var en del av det første kullet som gikk ut fra UiT med en master i rettsvitenskap.

Kanskje ikke så overraskende, er hun utelukkende positiv til at også UiS og UiA får starte opp med master. *“Jeg synes det er veldig bra at Stavanger og Agder har fått master. Det er utrolig viktig for de sørlige regionene, og er en viktig milepæl for oss.”*

Hun stiller seg undrende til hvor kritikken av studiet egentlig kommer fra.

Kritikk mot kvalitet

“Jeg synes det er spesielt at andre universiteter så til de grader skal legge seg opp i hvilke studieretninger som hvert enkelt universitet skal tilby. UiS har lenge jobbet for å få opprette ikke bare en mastergrad i rettsvitenskap, men også et profesjonsstudium i psykologi og medisin. Dette har en del andre læresteder uttrykket sterke meninger om,

Sissel Knutsen Hegdal - Ordfører kandidat, Stavanger (H)

men begrunnelsen kan synes noe paradoksal. Noen universitet uttaler rett ut at de frykter konkurransen. Men det avgjørende må jo være hvorvidt hvert enkelt universitet klarer å tilby den kvaliteten som studentene kan forvente. Det er et stort behov i Stavangerregionen og Rogaland både for jurister, psykologer og fastleger. Vi er det fylket som f.eks. har lavest andel psykologer fordelt på innbyggertall. Da må vi ta et større ansvar for å faktisk utdanne de fagfolkene som kommunene og næringslivet trenger.”

UiS etablerte allerede høsten 2021 en master i forretningsjus og har også i flere år hatt bachelorstudium i rettsvitenskap. De ansatte som det er behov for er i stor grad allerede på plass, og UiS stiller derfor sterkere enn det f.eks. Tromsø trolig gjorde den første tiden da vi i stor grad hadde gjesteforelesere som kom med fly til Tromsø, ifølge Hegdal. *Men det ble mange gode jurister ut av oss den gangen også selv om ikke alle foreleserne var ansatt på instituttet i Tromsø. En utdanning kan tilfredsstille de kvaliteter som kreves på ulike måter. Det avgjørende er at vi i langt større grad forholder oss til den mangelen vi i dag har på jurister, psykologer, leger mm, og tar et nasjonalt ansvar for å øke antall uteksaminerte.*

Universitetene er pålagt å ha gode kontrollmekanismer for den faglige kvaliteten, og etter journalistens syn virker det merkelig at debatten herjer etter at vedtaket er på plass. En slik etterfølgende kritikk vil ikke føre til at programmene legges ned, og fremstår noen ganger litt urettferdig. Når det er vedtatt at plassene opprettes, er det vel bedre å imøtekomme studentene med åpne armer heller enn å kritisere programmet?

Behovet for flere læresteder og flere jurister

I 2021 skrev de tre dekanene ved de allerede eksisterende fakultetene at å «oppheve gradsmonopolet på juristutdanningen er et feilgrep fra

departementets side». Deler av kritikken går ut på at det i Norge er et generelt lite fagmiljø, og at det derfor ikke er behov for seks læresteder for rettsvitenskap. Det er derfor stilt spørsmål til om lærestedene kan dyrke bærekraftige og fruktbare fagmiljøer, dersom kompetansen spres for ville veier. Det er også uttrykket bekymring over at såpass få ønsker å bli en del av det juridiske forskningsmiljøet, og at svært få tar doktorgrad. Det virker likevel motsigende at dette skal være et argument mot å åpne flere masterplasser. Ved å åpne for flere masterstudenter, vil flere få mulighet til å gå inn i forskningsmiljøet.

Til denne kritikken viser Hegdal til at Norge er en kunnskapsnasjon og vi er helt nødt til å fortsette å investere i kunnskap. De argumentene som nå brukes mot UiS ble i sin tid brukt mot UiT. Historien viser imidlertid at UiT har lyktes med å bygge opp et godt faglig miljø og studie. Nettopp det at vi utdanner flere jurister vil føre til at flere søker seg til akademia og forskning. Det er vanskelig å se for seg at det å la være å utdanne jurister vil løse problemet.

Også behovet for flere jurister har vært et moment. Flere har vært kritiske til om det har vært nødvendig å utdanne flere jurister, da dette kan føre til flere jurister enn det rettsstaten krever. Det er blitt påstått at juristene på sikt vil bli dårligere på grunn av små fagmiljø og tynnere kompetanse fordelt på mange læresteder. Som journalist og jusstudent mener jeg å huske at vi blir lært opp til å ikke spekulere i faktum, og synes kanskje at dette er en særdeles tynn påstand. Også denne kritikken mener Hegdal er grunnløs.

Vi går nå en tid i møte som krever spisskompetanse på områder som ikke tidligere har eksistert. I disse tider arbeides det f.eks. med utvikling av havvind på sokkelen, både bunnfast og flytende, som fører med seg en rekke nye og utfordrende juridiske problemstillinger.

Fremtiden og utviklingen vi ser allerede nå vil kreve mer tverrfaglig samarbeid, der jurister med nettopp denne typen kompetanse kommer til å stå sentralt. Norge som energinasjon vil være avhengig av flere jurister for å kunne komme det grønne skiftet i møte, med tanke på de rettslige problemstillinger dette fører med seg. Tilsvarende utvikling finner en innen helse, klima og miljø osv. At flere læresteder får opprette mastergrad kan derfor betraktes som en naturlig og nødvendig konsekvens av samfunnsutviklingen.

Hegdal peker på at Stavanger som tidligere Oljehovedstad, og som den fremtidige Energi-hovedstaden, kanskje bør ta et overordnet ansvar for forvaltningsdelen av sokkelen. Både Oljedirektoratet og Petroleumstilsynet er lokalisert i Stavanger, og har vært der sammen med hovedkontoret til Statoil (nå Equinor) som ble etablert for 50 år siden. Hun tror dette kan prege typen jurister som kommer til byen eller blir værende etter endt utdanning. Dette understreker også behovet for jurister i denne delen av landet, som tross alt er den tredje største regionen, etter Oslo og Bergen.

Jeg lurer derfor på hva vi egentlig er redde for? Hva er det som er så farlig med at det opprettes 70 nye (offentlige) masterplasser i Norge? Vil det ikke være bedre for fagmiljøet å utvide kompetansen, og tilføre flere synspunkter? Selv om antallet jurister øker, vil også behovet for juridisk kompetanse øke i møte med et samfunn i utvikling.

Det er uansett ikke opp til oss som studenter i Tromsø å videreføre den behandlingen vi har kjempet så lenge for å motbevise. Jeg mener at vi bør glede oss over at vi nå får flere fremtidige kollegaer, flere å diskutere fag med, og enda flere å bryne oss på når vi skal ut i arbeidslivet. Personlig håper jeg på mer samarbeid mellom UiT,

UiB, UiO, UiS og UiA (ja, til og med BI), slik at vi faktisk får muligheten til å bli kjent med de ulike måtene å ta samme utdanning på, og kan lære av hverandre.

En enorm sensurskandale

Tekst: Lise Robertsen

Vi er nok alle kjent med den kreative og humoristiske forfatteren Roald Dahl og hans barnebøker. Forfatterens verk har imidlertid blitt et offer for «sensitivitetslesere».

Sensitivitetslesere er som superhelter. De kan oppdage potensielt støtende formuleringer på et øyeblikk og har en ekstraordinær evne til å plukke opp alt fra subtile undertoner til grove overtramp. Med et enkelt sveip av pennen, fjerner de alt som kan oppfattes krenkende eller upassende fra et litterært verk. De kan til og med forvandle en skummel heks til en godartet dame ved å endre noen få ord her og der.

Sensitivitetslesere har imidlertid også en mørk side. De kan lett gå over til den krenkelsesfanatiske siden, der alt som kan oppfattes triggende blir banlyst og sensurert. Dette blir særlig tydelig når man ser hvordan Roald Dahls kjære barnebøker er blitt behandlet.

For eksempel skal ordet «tjukk» byttes ut med «enorm». Karakterene skal ikke lenger beskrives som «stygg», men heller «ekkel». Til og med umpa-lumpaene i Charlie og sjokoladefabrikken har fått gjennomgå. De er ikke lenger «små menn», de er nå kjønnsnøytrale «små personer». I boken Heksene skrev Dahl opprinnelig noe så krenkende som at «føttene deres hadde ingen tær». Heldigvis er dette blitt endret til «føttene var firkantede på tuppen».

Spørsmålet blir så om disse endringene egentlig er en forbedring.

Som en selverklært ekspert på ordlydsfortolkning, kan jeg ikke la endringen fra «tjukk» til «enorm» gå ubemerket hen. Ordlyden «tjukk» tilsier at en har litt ekstra polstring. Det finnes flere ulike måter å beskrive overvektighet, og innen dette vil jeg hevde at «tjukk» er et av de mildere adjektiver.

Begrepet «enorm» kan imidlertid referere til alt fra en elefant til en skyskraper. Tjukk er et ord vi har et forhold til i samfunnet, mens enorm er noe som ligger enda lengre utenfor det som er samfunnsnormen. Og hva er egentlig verre enn å bli beskrevet som overvektig? Jo, å bli beskrevet som størrelsen på en bygning eller et fjell.

På den ene siden har jeg forståelse for at noen mener sensitivitetslesere er nødvendig for å skape et trygt og inkluderende samfunn. Jeg skjønner også at forlaget ønsker å gjøre Dahls bøker mer tilgjengelig for dagens publikum.

På en annen side må det tillegges fullstendig avgjørende vekt at jeg selv ville foretrukket å bli beskrevet som «tjukk» alle dager i uken, i stedet for et begrep som kan tilsi størrelsen på et fjell.

Konklusjonen er at vi bør la Roald Dahls originale stemme og ønske være i fred.

Memes: Frida Jacobsen Lindegaard

3. avdelingsmemes :')

Det er duket for eksamen og dermed tid for meg til å lage memes som en forsvarsmekanisme mot det som egentlig foregår. Dette er en lett blanding av litt stoff som har opptatt meg den siste tiden. Og hvis du tenker «det var da voldsomt til dynamisk tingsrett» så kan jeg fortelle deg at det er fordi det er dét jeg husker. Eller så er det fordi det er det faget som inneholder mest juice, og har størst potensiale til å provosere (i hvert fall hvis vi sammenlikner det med naborettens tålegrenser og mangelsvurderinger. Snork!). Du kan velge hva du tror, men uansett ønsker jeg deg løøøokka tel, det går sikkert sånn midt på treet!

når du løser

prøveeksamen

uten
hjelpemidler

husket
heldigvis et hensyn

imgflip.com

NÅR DE SPØR DEG OM
GJELDSBREVLOVEN PÅ MUNTLLIG EKSAMEN

IGHT IMMA HEAD OUT

Læring i verdensklasse

I BAHR er vi overbevist om at nøkkelen til kvalitet og utvikling er deling av kunnskap og erfaring gjennom hele karriereløpet. Derfor strekker vi oss langt for å være den beste advokatskolen.

I samarbeid med University of Cambridge og våre egne eksperter på sine felt, har vi skreddersydd et utdanningsprogram som skal gi alle mulighet til å lære av noen av verdens fremste akademikere.

Gjennom et traineeopphold får du muligheten til å danne deg en oppfatning av hvordan du ønsker å utvikle deg som jurist, og om advokatrollen og forretningsjusen er noe for deg.

Vi håper BAHR blir «your first move».

[Les mer på bahr.no](http://bahr.no)

BAHR

Har den britiske regjeringen falt for menneskesynet i 1930-tallets Tyskland?

Tekst: Regine Kaspara Sæther Rostad

Tirsdag 7. mars la den konservative regjeringen i Storbritannia fram et nytt lovforslag. Under ledelse av statsminister Rishi Sunak presenterte regjeringen “The illegal migration bill”, et forslag til en ny og streng migrasjonslov. Det nye lovforslaget kom som reaksjon på et innvandringstrykk landet har kjent på de siste årene. I 2022 krysset over 45 000 menn, kvinner og barn Den engelske kanal i små båter (Bredvei, D. 2023, Nr.k.no). Loven har til hensikt å hindre at disse båtflyktingene får søke asyl, samt nekte dem både oppholdstillatelse og statsborgerskap i landet for resten av livet. Dette har vekket kraftige reaksjoner fra flere hold, deriblant Europarådet som hevder loven strider mot folkerettslige forpliktelser. Debatten tok en skarp vending da tidligere fotballstjerne Gary Lineker sammenlignet lovforslaget med tankesettet man fant i Nazi-Tyskland. Hvorfor er dette forslaget så kontroversielt, og vil det faktisk bli gjeldende rett i den moderne øystaten?

Lovforslaget

Kort sagt innebærer forslaget at alle som ankommer Storbritannia på ulovlig vis, skal avvises. Migranterne, med unntak for barn og syke, vil fengsles i opptil fire uker før de deporteres.¹

I 2018 var det under 1000 mennesker som ankom Storbritannia gjennom Den engelske kanal, mens tilsvarende tall i 2022 var over 40 000. Regjeringen mener at dagens lovverk ikke er laget for å imøtegå dagens migrasjonsproblemer. Innvandringen kalles farlig og ulovlig, og den nye loven omtales som helt nødvendig. De gjentar at denne krisen koster skattebetalerne millioner av dollar hver eneste dag, et poeng som selvsagt treffer en

¹ NTB-Reuters-AFP. (2023). Hentet 18.04.2023. <https://www.dagsavisen.no/nyheter/verden/2023/03/07/storbritannias-regjering-klar-til-kamp-for-omstridt-asyl-forslag/>

stor del av den britiske befolkningen.

Regjeringen vil nekte alle innvandrerne som ankommer landet ulovlig, å søke asyl. Mange mener dette bryter med FN-konvensjonen, som hjemler retten til å søke asyl. De som kommer på lovlig vis, vil få søke asyl. Lovmotstanderne mener at de aller fleste ikke har tilgang på noen lovlige migrantruter.

Kvass kritikk

Opinionspartiene i Storbritannia har kalt forslaget kaotisk. De påpeker at landet mangler returavtaler med andre europeiske land, og allerede sliter med å returnere de som har fått avslag på sin asylsøknad.

Ikke alle misliker lovforslaget. I tillegg til den

britiske regjeringen og dens støttespillere i befolkningen, er det flere som har tatt forslaget varmt imot. Blant dem er det høyreorienterte norske Fremskrittspartiet (FrP). FrP mener lovforslaget er fornuftig og en god løsning på problemet med menneskesmugling. I en artikkel på deres nettsider¹ står det at de fleste som migrerer til Europa, misbruker asylinstituttet. “Det er ikke en menneskerett å være lykkejeger å ta seg ulovlig inn i et land”, skriver Erlend Wiborg.

Tilbake til Nazi-Tyskland?

Gary Lineker er en av dem som har reagert kraftig på det nye lovforslaget. Lineker er tidligere fotballspiller, og fjerdemann på listen over toppscorere på det engelske landslaget gjennom tidene. Etter han la fotballskoene på hylla, har han vært å se på tv-skjermen som fotball-ekspert og kommentator. Han jobber nå i den britiske statskanalen BBC.

For noen uker siden stormet det rundt fotballegenden, av grunner som var alt annet enn fotballrelaterte. Lineker kalte regjeringens migrasjonspolitikk umåtelig ondskapsfull og ikke ulik politikken som Tyskland førte på 1930-tallet. Disse meningene ytret han offentlig på sin Twitter-konto.

Foto: Gary Linekers Twitter-konto.

1 Wiborg, Erlend. (2023). Hentet 18.04.2023. <https://www.frp.no/nyheter/britania-ruler-innvandringspolitikken>

Flere medlemmer av Det konservative partiet har reagert kraftig på Linekers uttalelser. Nestleder i partiet, Lee Anderson, mener han bør holde seg til å lese fotballresultater og kaller han en overbetalt kjendis som lever i en annen verden enn folk flest. Immigrasjonsminister Robert Jenrick mener det er skuffende at en skattefinansiert kommentator er så i utakt med samfunnet ellers. Lineker ble kalt inn på teppet til sjefen i BBC og ble midlertidig suspendert, men er nå tilbake på jobb. Lineker har også fått støtte fra mange, deriblant hans kolleger Alan Shearer og Ian Wright, samt Liverpool-trener Jurgen Klopp og mange flere. Støtten knyttes til både innholdet i hans politiske meninger, og til hans rett til å ytre dem uten å bli suspendert fra arbeidet sitt.

Er loven et brudd på folkeretten?

Det er flere som har spøkt med lovforslagets populærnavn “The illegal migration bill”, som kan oversettes til “Loven om ulovlig innvandring”. Om man befinner seg i det kritiske hjørnet eller har tatt på seg humor-hatten, kan det imidlertid tolkes som “Den ulovlige innvandringsloven”. Mange mener jo at loven er nettopp det, ulovlig, i den betydning at det strider mot folkerettslige forpliktelser.

FNs menneskerettighetserklæring artikkel 14 stadfester ethvert menneskets rett til å søke asyl i andre land. Verdenserklæringen om menneskerettigheter er ikke folkerettslig bindende, men er likevel et viktig uttrykk for grunnleggende menneskerettigheter som FN vedtok i 1948. Erklæringen er et sentralt dokument for internasjonalt samarbeid innen menneskerettigheter. Mange har stilt seg kritisk til det nye lovforslaget, sett i lys av blant annet retten til å søke asyl.

Det er også flere artikler i Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen (EMK) som trues av det nye lovforslaget, ifølge lovens kritikere. EMK er ratifisert av Storbritannia. Innenriksminister

Suella Braverman føler seg imidlertid sikker på at forslaget ikke bryter med menneskerettighetene eller deres internasjonale forpliktelser.

Europarådet sendte et brev til både underhuset og overhuset i det britiske parlamentet og advarte mot å vedta det nye lovforslaget. Europarådet er en traktatfestet mellomstatlig organisasjon som har som en av sine hovedoppgaver å verne om menneskerettigheter. Europarådets kommisær for menneskerettigheter, Dunja Mijatovic, sier lovgivningen er i strid med landets internasjonale forpliktelser.

Det ryktes at flere på høyresiden i britisk politikk vil at landet skal trekke seg fra EMK dersom loven stemples som ulovlig.¹

Tiden vil vise om lovforslaget blir gjeldende rett i England, og hvordan rettssamfunnet i så fall reagerer.

---

1 Kagge, Gunnar. (2023). Hentet 18.04.2023. <https://www.aftenposten.no/verden/i/5BrGMO/britisk-regjering-vil-nekte-baatflyktninger-aa-soeke-asyl>

Foto: The Alternate Historian//YouTube

Foto: Imgflip, Yahoo News

Quiz - en god blanding av juss og mye annet rart

Påska er kanskje over for i år, men det er aldri feil med en liten quiz! Lykke til!

1. Hva følger av Grunnloven § 113?

A) Legalitetsprinsippet, B) Retten til et levelig miljø eller C) Tilbakevirkningsfobudet

2. I hvilken idrett har Kong Harald representert Norge i både EM, VM og OL?

3. Jens Edvin A. Skoghøy er en profilert høyesterettsdommer fra Tromsø, men hva står Aen i navnet hans for?

4. Hvem har skrevet sangen “sommerfuggel i vinterland” og hvilken norsk rapper står bak den mest kjente coverversjonen?

5. Hvilken type brennevin brukes i drinken “Mojito”?

6. Vi kjenner maktfordelingsprinsippet som fordeler makten på de tre statsmaktene; den lovgivende, den utøvende og den dømmende. Men hva/hvem omtales som den fjerde statsmakt?

7. Hva betyr det latinske uttrykket “de lege ferenda”?

8. Hva er Europas høyeste fjell?

9. Er grønn en primærfarge?

10. Hva er en analogisk tolkning av lovens ordlyd?

Svar:
1. A) Legalitetsprinsippet
2. Seiling
3. Andreassen
4. Halvdan Sivertsen og Vinni (Øyvind Sauvik)
5. Rom
6. Pressen/mediene
7. Slik retten/loven burde være
8. Elbrus, som ligger i Kaukasus
9. Nei, grønn er en sekundærfarge
10. Utvendende tolkning, altså slik at bestemmelsen får anvendelse på mer enn det ordlyden isolert sett tilsier

10 ting å gjøre i Tromsø i sommer

Av: **Vilde Stave Karlsen, redaktør**

Foto: Privat

Dagene går og eksamen nærmer seg med stormskritt. Jeg, som resten av søringene, gledet meg fælt til å dra hjem til sør (les Syden) og nyte en gjennomsnittstemperatur på 24 i sommer. Dessverre har jeg, i år som i fjor, sagt ja til å ta vaktene til mine kjære kollegaer i fellesferien på deltidsjobben i Tromsø. Mest fordi mamma mener det er lurt så jeg er sikra fri fra jobben i jula, men og fordi det er ingenting som er finere enn Nord-Norge når det er fint vær her. Husker du de tre dagene det var 27 grader i Tromsø? Og den dagen det var 28 grader i Lyn-gen? Da var det verdt det.

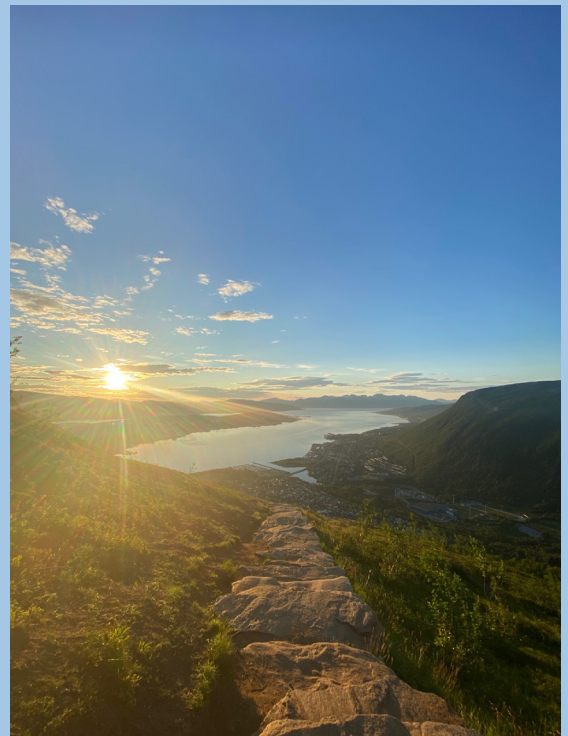

Her kommer ti tips til ting du kan gjøre dersom du er stuck i Tromsø i sommer.

Fjellheisen

Er det en ting jeg viser folk når de er på besøk så er det utsikten fra Fjellheisen og tante har enda bakgrunnsbilde fra sherpatrappa da hun var på besøk sist sommer, hehe. Det er en tur som er super lavterskel, med gode bussforbindelser og trappetrinn til topp. Turen tar totalt rundt 1 ½ time i et greit tempo. Er selvfølgelig også mulig å ta heisen om man har vondt i beina etter en lang dag på jobb (guilty). Fra topp kan man nyte utsikt over hele Tromsøya, og også svindyr mat og drikke.

Pust

Til tross for at det en sjelden gang bikker 20 grader i Tromsø er det fremdeles dritkaldt i sjøen, da er det dermed utrolig deilig å kunne sette seg inn i en badstue. Da er Pust et glimrende alternativ, og det må jo anses å være en obligatorisk plass å besøke i Tromsø. Det ligger sentralt i byen og er heller ikke så altfor dyrt for en drop-in.

Uteklatring

Jeg anser meg selv om et prakt eksempplar på en søring som har flyttet nord. Som en del av integreringen gikk jeg tidlig til innkjøp av klatreutstyr. En av flere aktiviteter jeg ikke visste folk drev med er klatring, og hva er finere enn å klatre på de fine fjellene i nord? Tromsø-området har flere ulike buldre- og klatremuligheter hvorav Brensholmen er en av de mest anerkjente. Stedet byr på klatreruter i ulike grader, med fin utsikt og en nydelig hvit sandstrand i nærheten hvor man kan telte om ønskelig. Det er en times kjøretur fra Tromsø, og med midnattssola er det fullt mulig å bruke ettermiddagen og natta her. Det er også fine muligheter i Ersfjorden.

Grilling i Grøtford

Er det et sted det er verdt å bade i det kalde vannet her så er det Grøtforden, til tross for at det er langgrunt. Grøtford er en stor lys sandstrand som er omringet av majestetiske fjell på begge sider. Ved stranda er det også grillhytte og stamp som er mulig å leie. Grøtford er en 45 minutters kjøretur unna Tromsø.

Polaria

For å være litt realistisk må man regne med et par innedager. Til forskjell fra hjemme er sommeren uforutsigbar og det gjelder å finne minst en innendørs aktivitet å gjøre. Et eksempel er Polaria. Polaria er som de selv beskriver «Et arktisk opplevelsessenter for hele familien». De har åpent hver dag og har selvfølgelig studentbillett! Polaria er lokalisert rett ved sentrum med gode bussforbindelser.

Minigolf på Campinga

Rett rundt hjørnet fra Polaria finner man Campinga. Et av de mest besøkte stedene i Tromsø? De servere både alkohol og det er mulighet for minigolf. Minigolf er ikke bare en perfekt aktivitet for første date, men er og en fin aktivitet å gjøre med jobb. Kanskje til og med spør en kollega ut? ;) Kan enten gjøre sommerjobben ekstra gøy eller ekstra fæl.

Tromsdalstinden

Har du ekstra god tid en dag det er fint vær? Da er Tromsdalstinden turen! Tromsdalstinden er et fjell man stort sett ser fra hele Tromsø og nesten hver dag. Burde kanskje være et arbeidskrav å gå denne hvert fall en gang i løpet av 5 år i Tromsø? For min del holdt det med en gang, hehe. Ved å ta buss over broa til fastlandet, eventuelt gå/sykle, starter den 6 timers lange turen. På toppen har man nydelig utsikt over Tromsø og Kvaløya.

Telegrafbukta

Telegrafbukta er et sentrumsnært område som byr på strand, brygge, volleyballbaner og grillplasser. Ved å ta 33/34 bussen til busstoppet «Telegrafbukta» eventuelt ved å gå til syd på Tromsøya kommer man dit, hvor man har utsikt over Kvaløya. Et perfekt sted for å møte venner og ta en pils eller grille i midnattssola! PS, Buktafestivalen er en festival som går fra 20.-22. juli i Telegrafbukta og ved å melde seg som frivillig får man oppleve konsertene gratis;)

Tromsøbadet

Er det noe som er finere enn å sitte i det varme utebassenget med en gratis kopp kaffe (før 08:15) og se på Ersfjordtrassen? Tromsøbadet byr på ulike bassenger i ulik temperatur. De har alt ifra kuldekulp (de kaller den Telegrafbukta ...) til varme grop, og ulike badstuer. Det perfekte stedet for å få litt badetemperatur i Tromsø! Det er enkelt å komme seg dit med å ta buss 24/20 til temparheimen, forså å gå i 6 minutter. Det er også bare en 15 minutters gåtur fra UiT.

Cafe

Noen sa til meg engang at man må bruke litt av pengene man tjener, hvis ikke føles det ut som man jobber forgjeves (elns.) Noe jeg er flink til å bruke penger på er kaffe, gjerne sånn med mye sukker og skum, og gjerne med et kakestykke til eventuelt kjeks/sjokolade til å dyppe. Har man en lunsjpause fra jobb på 30 min, hvorfor ikke ta å unne seg en god lunsj? Tror det til og med er billigere på samtlige cafer i sentrum enn i kantina på H1. Min favoritt er Frø Cafe og Smørtorget, plis inviter meg med, neida... joda.

Fem på JurFak - Eksamen

I denne utgaven av 5 på JurFak har jeg stilt kandidatene 5 spørsmål i anledning Eksamen ;P

Av: Eirik Arctander

Foto: Privat

Navn & avdeling:

Tiril Aamodt, 1. avdeling

Mons Sandmo, 2. avdeling

1. Noe spesifikt du gleder deg til i eksamenstiden?

Gleder meg mest til å bli ferdig, men alltid hyggelig å sitte på PJ og prate seg bort fra det man egentlig må øve til, det ser jeg fram til!

Å nyte solnedgangen i fosterstilling på et bortgjemt grupperom.

2. Tips til eksamen?

Ikke undervurder skipper-tak :)

Tips til eksamen? Gjerne!

3. Hvor mange timer sover du før skoleeksamen?

7-8 timers søvn er nice

Pinlig mange.

4. Hvilken eksamen ville du tatt på nytt?

Vet ikke, er bare 1. avdelingsstudent! Så kanskje skoleeksamen til våren?

Forhåpentligvis ikke årets.

5. Nistepakken på skoleeksamen?

Redbull & drops og jeg er good.

RedBull ;)

Til slutt vil jeg kommentere at det ser ut som at det er alkoholen som får jentene gjennom eksamenstiden, mens guttene trenger en god tur på fjellet eller hytta. Uansett har man alltid neste år, så ikke stress!
- Stor klem, Eirik

Frida Jacobsen Lindegaard, 3. avdeling

Gleder meg til å få brikkene på plass og å ha gode diskusjoner ;)

Jeg prepper hodet mitt før eksamenstiden ved å henge lapper rundt i leiligheten med inspirerende og gode ord. det er en del av eksamensøvingen å tro at man kan!

8 timer er perfekt, gjerne med en panisk oppstandelse midt på natten hvor jeg tror klokken er 08, kler på meg og spiser frokost. Det gjorde jeg på 1. avd :) da er man klar!

Jeg synes muntlig på andreavdeling var koselig fordi jeg hadde veldig imøtekomende og gode sensorer! Det var en fin opplevelse.

Noe som ikke knaser og ikke lukter fordi jeg ønsker mine medstudenter alt vel. Brødskive med ost og skinke sikkert! Og ikke koffein, det er et mordforsøk når jeg er nervøs :')

Johanna Berge, 4. avdeling

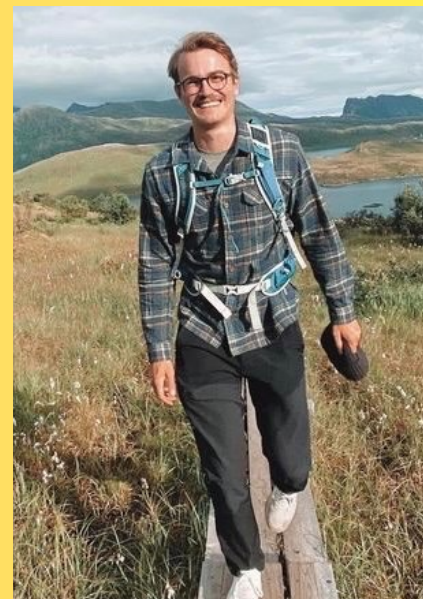
Nei.

Lese sensorveiledninger.
Upopulær mening.

Det varierer.

Hvis vi får rettsfilosofi på eksamen i år, så må det nok bli den.

Yoghurt, brød, proteinbar, osv. Får som regel ikke spist noe av det.

Erlend Torvanger, seminarleder

Gleder meg til å være sensor for første gang.

Finn roen. Å stresse gjør eksamen enda kjipere enn den er fra før av.

Ideelt 7-8, men lettere sagt enn gjort. Tips: Mørkt og kaldt rom.

JUR-1003 skoleeksamen 1. avd.

Stort inntak av karbo før eksamensstart, så jevnlig inntak av kaffe, redbull, gjendekjeks (m/ sjokolade ofc) og vann.

Jus't Eat - Ingefærshots

Av: Julie Tvedt

Eksamensperioden er i full sving. Vi prøver iherdig å ta igjen altfor mange siders pensum på altfor kort tid, og skuldrene er konstant trukket som magneter mot ørene. Stresset brer seg utover PJ mens vi kjenner etterpåklokskapens vonde smak til minne om konsekvensen av egen prokrastinering.

Et annet stressmoment i eksamensperioden er helsa. Det passer aldri å bli syk, men vi kan alle være enige om at det passer særdeles dårlig rundt eksamen.

Sakte, men sikkert, paragraf etter paragraf, øker frykten for at immunforsvaret skal rakne fullstendig. Etter et kosthold bestående utelukkende av frossenpizza, monster og megapints med rødvin, har du godt av et lite vitamintilskudd.

Disclaimer: *Det er ca. null forskning som viser at ingefærshots verken booster immunforsvar eller hjelper på eksamensprestasjon. Placeboeffekten er derimot veldig ekte! Du må bare tro det nok! Denne ingefærshotten er uansett så sterk at du garantert får sparket i gang den prokrastinerende hjernebarken din, og kommer inn i eksamensmodus fort som fy!*

Ingredienser:

- 250g fersk ingefær
- Saften av to sitroner
- Saften av to lime
- 7,5 dl vann
- 3 ss honning
- Et dryss cayennepepper - kan sløyfes
- Salt for å få frem sødmen

Fremgangsmåte:

1. Skrell ingefær - perfekt prokrastineringsmateriale. Her er det bare å sette på en god serie med god samvittighet - du investerer tid i helsa di!

2. Kutt ingefæren i små biter, og ha dem i en blender sammen med sitronsaft, lime-saft og vann. Hvis du, som undertegnede, har prestert å knuse din blender, fungerer stavmikser også fint. Eneste er at du kan ha behov for å sile den ferdige blandingen.
3. Bland honning, cayenne og bittelitt salt inn mot slutten.
4. Finn frem shotglasset du stjal på byen i fadderuken, og hell deg en shot.
5. Ta shoten, og kjenn at du fortsatt er i live.

Chef's kiss tips:

Skulle livsgnisten være svak en morgen kan du drysse litt ekstra cayennepepper på toppen, for å virkelig kickstarte dagen.

Skulle du befinne deg i andre enden av skalaen, kan det anbefales å blande shoten ut i et glass eplejuice.

Blandingens lager ca. 1 liter eksamensvennlige shots, og holder seg godt i kjøleskapet i cirka en uke.

Lykke til med eksamensinnspurten!

Vodkasmaking

Av: Ola Gjellan

Foto: Privat og Vinmonopolet

Det har i tidligere versjoner av Jus't vært tester av forskjellige typer drikke. Denne gangen tenkte vi å teste noe nesten alle studenter har et forhold til, nemlig vodka. Vodka er en populær drikke blant studenter, og gjennom en blindtest ønsker vi å hjelpe studenter med å finne den beste, eller kanskje den minst grusomme vodkaen.

Vi er 5 karer som er delt inn i 2 smakslag. Lag 1 består av Ola, Niklas og Birk. De har selv en litt for god erfaring med vodka. Lag 2 består av Edvard og Eirik. De har noe mindre erfaring med vodka. Vodkaene helles over i forskjellige glass uten at laget som skal smake vet hva som helles i hvilke glass – aka blindtaste.

Vodkaen rangeres med terningkast, der lukt og smak er avgjørende. Vodkaen skal som kjent smake minst mulig. Pris og flaskens utseende bedømmes til slutt.

Vikingsfjord

Lukten overrasker i negativ forstand og skaper raskt en redsel for hva dette vil smake. Det lukter så nære antibac man kommer.

Utsagn som *"det lukter som det kommer fra Biltema"* og *"føler meg som 16 år igjen"* kommer raskt.

Smaken levde opp til forventningene lukten ga. Vodkaen gir mye smak, men dessverre mye dårlig. Det uttales sterke meninger som *"smaker søppel"*, *"kan like så godt bli hjemme fra fylla"*, *"kjøp den og hell den ut i vasken"* og *"hvis dette er Grey Goose blir jeg lei meg"*. Her er det ingen tvil om terningkastet.

Lag 1: Terningkast 1.

Lag 2: Terningkast 3.

First impression og pris:

Vikingsfjord ble rangert som nummer 4 på flaskedesign. Plasseringen av det norske flagget ser lite gjennomført ut. De skal derimot ha pluss for at navnet på flasken er inngravert på sidene. Flasken vi kjøpte hadde en literpris på 478 kroner, noe som verken er spesielt billig eller spesielt dyrt.

Smirnoff

Lukten minner om den alkoholduften man våkner til dagen derpå med vorspielrester i stuen. Smaken er ekkel, og ettersmaken er langvarig. Ettersmakens varighet minner om den situasjonen der man tørker seg selv bak og papiret aldri slutter å være brunt, og man til slutt bare blir oppgitt og irritert.

Lag 1: Terningkast 2.

Lag 2: Terningkast 5.

First impression og pris:

Flaskedesignet til Smirnoff fikk en tredjeplass på grunn av et enkelt men rått design. Flasken vi kjøpte hadde en literpris på 479 kroner. Dette er som Vikingsfjord, ikke spesielt dyrt eller spesielt billig.

Grey Goose

Lukter lite, noe som er bra. Smaker ikke spesielt godt. Vodkaen gir en sterk brennende følelse. Ettersmaken er lang, og man kan kjenne at den vokser i munnen på deg (altså at det vokser dritt i munnen din). Heller ingen god vodka og dermed lavt terningkast.

Lag 1: Terningkast 2.

Lag 2: Terningkast 3.

First impression og pris:

Flasken har etter vår mening det beste designet. Dette rettferdiggjør dessverre ikke den vonde smaken og den skyhøye prisen. Grey Goose selges som 70 centiliter i Norge med en literpris på 857 kroner. I et BI-miljø vil man bli sett på som en gud og en "hustler" med denne på bordet. Denne vodkaen drikkes også av karakteren Adam Veile fra EXIT. Dette kan kun sees på som et pluss i jussmiljøet. Spesielt for de som ser på seg som forretningsadvokat på Oslos beste vestkant om et par år.

Vanlig Vodka

Vanlig Vodka lukter sterkt og skaper bekymring for smaken. Overraskende nok smakte ikke vodkaen så mye, selv om den ga en veldig sterk brennende følelse. Ettersmaken minner litt om dårlig godteri, mulig noe lakris. Etter rundt 20 sekunder er all ettersmak borte, noe som gjør at man raskt er klar til å drikke mer.

Lag 1: Terningkast 4.

Lag 2: Terningkast 6.

First impression og pris:

Flaskedesignet fikk en delt femteplass med Kalinka. Det er noe som heter "less is more", men her har de nok ikke brukt særlig mer enn en 50-lapp på designet. Ser man noen drikke fra denne flasken vil man ganske raskt tenke at vedkommende har store alkoholproblemer, noe som nødvendigvis ikke er dårlig for en jusstudent. Med sin literpris på bare 462 kroner er dette den billigste som vi testet. Her er det bra vodka for pengene.

Kalinka Vodka

Kanskje testens luktvinner. Her vet man så vidt at det er alkohol i glasset før man tar en ”suup”. Vodkaen gir en sterk brennende følelse, men mindre enn det man får av Vanlig vodka. Smaksmessig en god vodka.

Lag 1: Terningkast 4.

Lag 2: Terningkast 5.

First impression og pris:

Kalinka fikk en delt femteplass med Vanlig vodka. Flasken er enkel og finnes kun i plastikk her til lands. Kalinka er norsk, men designet ser ekstremt russisk ut. De som drikker denne, er langt i fra vanskelig å få med seg ut på fylla. Med en literpris på 472 kroner er dette en billig vodka.

Absolut vodka

Vodkaen har en ren og fin lukt. Den lukter nest best etter vår mening. Den smaker mindre enn de andre vodkaene. Helt klart den med best smak og den som er lettest å helle ned. Soleklar favoritt hos lag 1.

Lag 1: Terningkast 6.

Lag 2: Terningkast 4.

First impression og pris

Absolut vodka fikk en andreplass for flaskedesign. Et minimalistisk og kult design med en rå blåfarge. Flasken er også av glass, noe som trekker opp og gjør vodkaen mer delikat. Absolut er kanskje en av de vanligste vodkaene blant studenter, og har heller ingen dårlige assosiasjoner. Flasken vi kjøpte hadde en literpris på 526 kroner, noe som er litt dyrt, men smaken er verdt det.

Mønsterbesvarelse 2. avdeling

Sensor Kristines forord:

«Denne besvarelsen utgjør halvparten av eksamen-soppgaven som ble gitt som skoleeksamen på 2. avdeling våren 2022 (JUR-2013) og ble vurdert til karakteren A. Dette innebærer at besvarelsen har blitt vurdert som en fremragende prestasjon som klart utmerker seg, og kandidaten har blitt ansett å vise svært god vurderingsevne og stor grad av selvstendighet.

Jeg har blitt spurt om å kommentere besvarelsen i forbindelse med publiseringen av den i Just, men jeg deltok ikke selv i sensuren på 2. avdeling da oppgaven ble gitt.

Karakterfastsetting skjer alltid på grunnlag av en sammensatt vurdering av ulike kvaliteter hvor det avgjørende er totalinntrykket av kandidatens prestasjoner, sett i forhold til oppgaven som er gitt. Dette innebærer at ulike besvarelser kan ha hver sine sterke og svake sider, og likevel bli ansett som likeverdige i en totalvurdering.

I totalvurderingen som skal foretas legges det iht de utdypende retningslinjene for karaktergivning for juridiske fag (disse finner dere på fakultetets nettsider her: <https://uit.no/regelverk#modal-793823>) vekt på:

- Kunnskaper om og oversikt over oppgavens tema og relevant bakgrunnsstoff;
- Evne til å finne frem til og formulere rettslige problemstillinger, herunder skille mellom ulike problemer, prinsipale og subsidiære spørsmål, samt evne til å sette spørsmålene inn i sin rette sammenheng;
- Evne til å drøfte spørsmål på en faglig forsvarlig og skjønnssom måte, og utnytte det foreliggende rettsstoff og faktum i samsvar med fagets metodiske prinsipper. Til dette hører også blikk for hva som er vesentlig i forhold til det som er uvesentlig eller irrelevant, til å skille mellom det sikre og det tvilsomme, samt til å dimensjonere stoffvalg og pro-

porsjoner i besvarelsen fornuftig;

- Blikk for rettspolitiske dimensjoner innenfor oppgavens tema, likevel uten å tape av syne grensen mellom vurderingers betydning de lege lata og de lege ferenda;
- Selvstendighet ved evne til å resonnere kritisk og uavhengig i forhold til foreliggende læremidler og undervisning;
- Språkbeherskelse, fremstillingsevne, presisjonsnivå og systematisk ryddighet ved skriftlig og muntlig redegjørelse for fagjuridiske emner.

I det følgende vil jeg forsøke å løfte frem det jeg mener har vært utslagsgivende for vurderingen av denne besvarelsen.

Først i form av noen overordnede betraktninger, deretter i form av løpende kommentarer jeg har knyttet til besvarelsen nedenfor.

Overordnet vil jeg starte med å fremheve at besvarelsen har en god struktur og gjennomgående fremstår godt og ryddig disponert. Disse valgene vitner både om god forståelse for de rettslige spørsmålene som stilles, og at kandidaten gjør kloke valg, i lys av den tilgjengelige tiden på eksamen. Problemstillingene som reises, og herunder kandidatens tolkning av anførselene som fremsettes i faktum, vitner også om godt overblikk over faget og god forståelse for fagets tematikk og kilder. Kandidatens forståelse av anførselene gjør at kandidaten får demonstrert gode vurderingsevner og selvstendighet. Kandidaten er løpende flink til å dimensjonere drøftelsene på en forstandig måte utfra hvor tvilsomme spørsmålene som skal drøftes er. Noen av spørsmålene i oppgaven åpner for at kandidaten kan få vist frem også mer grunnleggende forståelse for faget og metoden. Også mht dette utmerker besvarelsen seg, bl.a. gjennom at hvordan kandidaten også i disse tilfellene klarer å holde seg "på den smale sti" og ikke faller i den fella at besvarelsen glir over i unødige lange teoretiske utlegninger.

Disclaimer: Kommentarene til oppgaven(e) var svært vanskelig og tidkrevende å legge inn manuelt. Håper det går greit med rotete illustrasjon. Lykke til på eksamen <3

Fremstillingsmessig inneholder besvarelsen få skrivefeil, og språket er i all hovedsak godt og lett å følge og forstå. Kandidaten har en utpreget knapp skrivestil. På en skoleeksamen kan en knapp skrivestil være tidseffektiv. Jeg skulle likevel ønske at kandidaten enkelte steder kostet på seg noen flere ord, blant annet for å tydeliggjøre problematiseringene i besvarelsen noe bedre, og for å presisere tydeligere hvilke vilkår som må vurderes, og hvilke av disse som drøftes hvor - fremfor å formulere dette mer implisitt og overlate til leseren å trekke slutninger. Dette ville etter mitt syn forbedre den språklige flyten, og forenkle lesingen, i alle fall for en mer uinnvidd leser. Grunnen til at dette likevel ikke har medført trekk, er at det likevel hele veien likevel er mulig å følge kandidaten. Den knappe stilen går ikke så langt at besvarelsen blir uklar. At kandidaten gjennomgående skriver korte setninger og er flink til å sette punktum, bidrar til dette. Mht det faglige demonstrerer besvarelsen at kandidaten har god oversikt og forståelse for faget og kildene. Som jeg skal komme tilbake til nedenfor er det rom for noen forbedringer. Dette rokker likevel ikke ved helhetsinntrykket.

Kristine

1. Har Nord-Troms og Senja tingrett har jurisdiksjon til å løse tvistene?

Det følger av lov 17 juni 2005 nr. 9 om mekling og rettergang i sivile tvister (tvisteloven/tvl.) § 1-2 at loven gjelder med de begrensninger som følger av folkerettslige forpliktelser. Etter tvl. § 4-8 skal internasjonale tvister som kommer opp for norske domstoler løses i henhold til Convention on jurisdiction and the enforcement of judgements in civil and commercial matters, 30. oktober 2007, Lugano (trådte i kraft for Norge 1. januar 2010) (Luganokonvensjonen). Konvensjonen gjelder som lov og går fremfor tvisteloven, gitt at tvisten er innenfor konvensjonens anvendelsesområde.

1.1 Kommer Luganokonvensjonen til anvendelse?

Tvister som skal løses etter Luganokonvensjonen må omhandle et internasjonalt forhold. Vilkåret er ikke uttrykkelig regulert av konvensjonens artikler, men kan leses av konvensjonens fortale avsnitt 3. Videre følger det av art. 1 at konvensjonen kun gjelder «sivile og kommersielle saker». Det er også et vilkår at saksøkte er bosatt i en konvensjonsstat, jf. art. 4.

Det er ikke bestridt at tvisten er av et internasjonalt forhold. Erstatningssøksmål er å regne som en sivil sak, og Rasmus er bosatt i Danmark, som er en konvensjonsstat. En av saksøkerne Ronald er bosatt i USA, som ikke er en konvensjonsstat. Det er omstridt om det er et tillegsvilkår at saksøker må være bosatt i en konvensjonsstat.

Problemstillingen ble drøftet i Trico II-saken inntatt i Rt. 2012 s. 1951 (50). Saken omhandlet en meglerkontrakt inngått i Singapore, hvor saksøkte hadde alminnelig verneting i Norge. Basert på domstolspraksis fra EU utleder flertallet en rettsregel om at også saksøker må være bosatt i en konvensjonsstat, med mindre tvisten har en viss tilknytning til et konvensjonsområde.

Kjennelsen er senere kritisert, og det er usikkert om det kan fastsettes et vilkår om at saksøkte må være bosatt i en konvensjonsstat. Kjennelsen er videre sagt under dissens som svekker dens rettskildemessige vekt.

Saksforholdet regnes uansett for å ha tilstrekkelig tilknytning til et konvensjonsområde, ettersom skaden og skadevirkningene oppsto i Tromsø. Dermed er det ikke av betydning at Ronald ikke er bosatt i et konvensjonsområde.

Luganokonvensjonen kommer til anvendelse

Kommentert [KK1]: Positivt at kandidaten ikke bare spør om norske domstoler har kompetanse til å behandle saken, men også vurderer hvilken norsk domstol som er kompetent.

Kommentert [KK2]: Utgangspunktet er at jurisdiksjonsspørsmål må løses ift den enkelte tvist, dvs at det bør skilles mellom tvistene Nils-Olsen, Strump-Olsen og Borg-Olsen. Dette utgangspunktet kunne ha blitt presisert tydeligere. Kandidaten viser likevel godt overblikk over problemstillingene i saken, og tar et strategisk oppgaveteknisk grep ved å slå sammen drøftelsene, da jurisdiksjonsspørsmålene, med det unntak av at Strump ikke kommer fra en konvensjonsstat, må løses på samme måte i alle tre tvister. Slik demonstrerer kandidaten også god vurderingsevne og selvstendighet tidlig i besvarelsen.

Kommentert [KK3]: Det kandidaten skriver her er helt riktig. Kandidaten kunne ha fått mer uttrykkelig fram at tvl. slik inneholder et dobbelt rettsgrunnlag for at Luganokonvensjonen går foran tvl. (både i tvl. § 1-2 og § 4-8).

Kommentert [KK4]: Også jf. tvl. § 1-2, sammenhold med min forrige kommentar.

Kommentert [KK5]: Dette er det første spørsmålet som bør drøftes ja.

Kommentert [KK6]: Dette er hovedregelen, med de begrensninger som følger av art. 4 nr. 1.

Kommentert [KK7]: Dette er en "kostnadseffektiv" og "negativt-avgrensende" tilnærming til hvordan dette vilkåret kan behandles i besvarelsen. Kandidaten kunne ha valgt også en "positiv" tilnærming: ettersom skadevolder og skadelidte er bosatt i forskjellige land er det ikke tvilsomt at rettsforholdet må anses internasjonalt.

Kommentert [KK8]: ...sivile saker jf. art. 1, ev. ET erstatningssøksmål er å regne som en ...

Kommentert [KK9]: Kandidaten burde ha skilt dette ut som en egen problemstilling tydeligere. Se også min ene kommentar til overskriften i pkt. 1.

Kommentert [KK10]: Og reelle hensyn/rettslige vurderinger.

Kommentert [KK11]: Bra. Kandidaten kunne ha fått fram at spørsmålet nå må anses avklart med EU-domstolens avgjørelse i Taser saken, og at dette innebærer at det ikke kan anses å være grunnlag for et slikt krav som ble lagt til grunn i Rt. 2012 s. 1951.

Luganokonvensjonen kommer til anvendelse.

1.2 Kan Rasmus saksøkes ved Nord-Troms og Senja tingrett?

Det følger av Luganokonvensjonens art. 2 første ledd at en skal som hovedregel saksøkes ved «bostedstaten» sin, med forbehold om andre regler som følger av konvensjonen.

Rasmus skal i utgangspunktet saksøkes ved domstoler i sin bostedsstat, som er Danmark.

Etter konvensjonens art. 3 kan en likevel saksøkes i andre konvensjonsstater dersom det følger av avsnitt to til syv i konvensjonens kapittel II. Det følger av art. 5 nr. 3 i avsnitt 2 at andre lands domstoler kan ha jurisdiksjon, dersom «skaden ble voldt eller oppsto» i vedkommende land. Det vil si at domstolen ved skadestedet kan få jurisdiksjon.

Rasmus syklet på alle tre skadelidte på sykkelturn i Kattfjordeidet, Tromsø. Skaden ble voldt i Tromsø. Dermed vil norske domstoler ha jurisdiksjon til å løse tvisten. Når det er flere kompetente domstoler, kan saksøker selv velge i hvilket land en vil anlegge sak.

Det følger av tvl. § 4-5 at søksmål kan anlegges der hvor «skaden oppsto». Det er slått fast at skaden oppsto i Tromsø. Nord-Troms og Senja tingrett er en domstol med kontorer i Tromsø, skadelidte kan dermed anlegge sak for domstolen.

Rasmus kan også saksøkes ved Nord-Troms og Senja tingrett.

Den endelige konklusjonen er at Nord-Troms og Senja tingrett har jurisdiksjon til å løse tvistene.

2. Hvilken rett skal Nord-Troms og Senja tingrett skal anvende i tvistene?

2.1 Hvilken rett skal anvendes i tvisten mellom Rasmus og Trine?

Hovedregelen i erstatningstvister innenfor norsk internasjonal privatrett er at det lands rett som skal anvendes (lex causa), er landet hvor handlingen skjedde, jf. skadestedets rett (lex

loci delicti). Prinsippet presiseres av lex loci damni. Det vil si at tvisten løses etter det lands rett hvor skaden oppstod, selv om handlings- og virkningsstedet ikke er det samme. Prinsippet er sikker rett, jf. Rt. 2009 s. 1537 avsnitt 33 (Bokhandleren i Kabul).

Lex loci damni er nedfelt i Europa-Parlamentets og Rådets forordning nr. 864/2007 av juli 2007 om lovvalgsregler for forpliktelser utenfor kontrakt (Roma II-forordningen) art. 4. Det følger av art. 4 at det land hvor skaden oppstår er lex causa, uansett hvor den skadevoldende handling eller indirekte følger skjer.

Forordningen er ikke formelt bindende for norske domstoler. I Bokhandleren i Kabul avsnitt 34 vises det likevel til forordningen. Høyesterett slår fast at med mindre norske regler er avvikende fra formodningen taler hensynet til rettsenhet for at norske domstoler skal legge til grunn samme løsning som er gjort i EU. Det antas derfor at prinsippet slik det er nedfelt i forordningen er gjeldende rett i Norge.

Den skadevoldende handling skjedde i Tromsø, som viser til at norsk rett skal anvendes. Som en umiddelbar virkning av handlingen fikk Trine en hjerneystelse og var bevisløs i flere timer. Trine måtte også ta ett års permisjon fra studiene i Tromsø som en følge av skaden. Alle skadevirkninger skjer i Tromsø. Det ikke tvilsomt at norsk rett skal anvendes etter lex loci delicti.

Norsk rett skal anvendes i tvisten mellom Rasmus og Trine, jf. skadestedets rett.

2.1.1 Kan dansk rett likevel anvendes, etter Irma Mignon-prinsippet?

Rasmus anfører at saken skal løses etter dansk rett fordi han er dansk statsborger og bor i Danmark. Lise anfører på sin side at saksforholdet har nærmere tilknytning til Norge, og at norsk rett må anvendes. Begge anførsler tolkes som en henvisning til Irma Mignon-prinsippet.

kan anses å være grunnlag for et slikt krav som ble lagt til grunn i Rt. 2012 s. 1951.

Kommentert [KK12]: Nettopp! Subsumsjonen i denne saken gjør det uundøvelig å bruke mer spalteplass på en drøftelse av dette spørsmålet. Kandidaten er flink til å foreta gode prioriteringer, noe som krever og derfor demonstrerer også god faglig innsikt.

Kommentert [KK13]: Kandidaten kunne ha fått frem tydeligere at spørsmålet gjelder ift alle de tre saksøkerne.

Kommentert [KK14]: En saksøkt skal som hovedregel saksøkes ved domstolene i bostedsstaten.

Kommentert [KK15]: Riktig om dette. Kandidaten kunne ha byttet ut ordet "en" med "Rasmus", og "andre lands domstoler" med norske domstoler/"Nord-Troms og Senja Tingrett" (som jo problemstillingen knytter seg).

Kommentert [KK16]: Her drøftes altså hvor skaden ble voldt eller oppstod.

Kommentert [KK17]: Dette er riktig. Disposisjonsmessig hadde det vært bedre å drøfte fullt ut om Nord-Troms og Senja tingrett har kompetanse, før valgretten presiseres, ev at saksøkers valgrett presiseres tidligere i drøftelsen.

Kommentert [KK18]: er bryter kandidaten med Luganokonvensjonens system. Det er riktig at hovedregelen i Luganokonvensjonen art. 2 gir anvisning bare om hvilket lands domstoler som har kompetanse til å behandle en sak. I slike tilfeller er det nødvendig å supplere med vernetingsbestemmelsene i tvl. for å finne frem til hvilken norsk domstol som har kompetanse til å behandle saken. Når jurisdiksjon avgjøres på grunnlag av Luganokonvensjonens art. 5 nr. 3, gir imidlertid konvensjonen selv anvisning både om hvilket lands domstoler som er kompetente, og hvilke domstoler i dette landet som er kompetente. I slike tilfeller er det derfor ikke nødvendig og riktig å supplere med vernetingsbestemmelsene i tvl. Ettersom skaden som oppstod på sykkelturen jf. Luganokonvensjonen art. 5 nr. 3 ble voldt i Tromsø, følger det direkte av Luganokonvensjonens art. 5 nr. 3 at Nord-Troms og Senja tingrett er kompetent.

Kommentert [KK19]: Spørsmålet er hvilket lands rett domstolen skal anvende. Etter kandidaten har tatt stilling til jurisdiksjonsspørsmålene, går hen her videre til å drøfte rettsvalgsspørsmålene i oppgaven.

Kommentert [KK20]: Her skiller kandidaten fint mellom hver av tvistene.

Kommentert [KK21]: Kandidaten kjenner de rettslige utgangspunktene. Jeg tillater meg likevel å pirke litt i noen av formuleringene. Hovedregelen er lex loci delicti, skadestedets rett. Hva som skal anses som skadested trenger ytterligere presisering i tilfeller hvor handlings- og virkningssted er forskjellig. I slike tilfeller er det riktig at virkningsstedet, lex loci damni, skal legges til grunn.

Kommentert [KK22]: Ja, i art. 4 nr.1.

Kommentert [KK23]: Riktig, men kandidaten kunne ha fått fram at det samme er lagt til grunn i en rekke høyesterettsavgjørelser, ikke bare i Bokhandel dommen.

Kommentert [KK24]: forordningen

Kommentert [KK25]: Denne setningen harmonerer ikke helt med det kandidaten skriver om hhv handlings- og virkningssted ovenfor.

Kommentert [KK26]: Riktig og kort og greit om dette. Handlings- og virkningssted er det samme i denne saken.

Kommentert [KK27]: Eller Trine som hun også kalles:-)

Kommentert [KK28]: Fint at kandidaten tar stilling til alle anførsler i oppgaven, og redegjør for hvilken rettslig betydning kandidaten mener de bør tillegges. Det er mulig å knytte anførselene opp til det kandidaten har redegjort for mht løsningene iht gjeldende rett. Jeg er imidlertid enig i at det kan være nærliggende å tolke Rasmus anførsel også som et grunnlag for å sette til side hovedregelen på grunnlag av Irma Mignon-prinsippet. Kandidaten åpner for å drøfte Trines anførsel på samme måte, men gjennomfører ikke dette i besvarelsen. Ders ... [1]

Irma Mignon-prinsippet fastslår at når rettsvalgsregler utpeker et annet lands rett enn det land som er nærmest tilknyttet saken, kan det nærmest tilknyttede landets rett likevel utpekes som lex causa. Prinsippet springer ut fra Rt. 1923 II s. 58 (Irma Mignon-dommen). Dommen omhandlet to norske skip ble forlist i England. I saken ble norsk rett ble anvendt, da saksforholdet hadde nærmest tilknytning til Norge.

Terskelen for å legge til grunn et annet lex causa etter Irma Mignon er noe høy, og det kreves en åpenbar nærmere tilknytning, jf. Bokhandleren i Kabul (33).

Prinsippet legges også til grunn i Roma II-forordningen art. 4 nr. 3. Det vises til tilsvarende bestemmelse i Romakonvensjonen i Rt. 2006 s. 1008 (avsnitt 14), som understøtter at rettsregelen er gjeldende rett. Spørsmålet er om Danmark er åpenbart nærmere tilknyttet saken enn Norge.

Det som taler for at saksforholdet har nærmere tilknytning til Danmark er at skadevolder har bopel i Danmark og er dansk statsborger. Han var bare på besøk i Norge når den skadevoldende handling skjedde. På den andre siden er saksøker norsk, og både skade- og virkningsstedet er i Norge. At Rasmus er dansk og bor i Danmark medfører alene ingen åpenbar nærmere tilknytning til Danmark.

Dansk rett kan ikke anvendes etter Irma Mignon-prinsippet.

Den endelige konklusjonen er at norsk rett skal anvendes i tvisten mellom Rasmus og Trine.

2.2 Hvilken rett skal anvendes i tvisten mellom Rasmus og Mikkel?

Etter hovedregelen om skadestedets rett skal norsk rett anvendes, det vises tilbake til redegjørelsen i pkt. 2.1. Begge parter anfører i tilfellet at dansk rett bør anvendes. Mikkel anfører at saksforholdet har nærmest tilknytning til Danmark, det vises tilbake til pkt. 2.1.1 om Irma Mignon-prinsippet.

Det følger av Irma Mignon-dommen at dersom begge parter er bosatt i samme land kan deres hjemland anses å ha nærmere tilknytning til saksforholdet. Etter rettsvalgsregelen lex communis legges det til grunn at dersom skadevolder og skadelidte har samme hjemland vil hjemlandets rett være lex causa. Lex communis er en selvstendig rettsvalgsregel, men har en nær sammenheng med Irma Mignon-prinsippet.

I Roma II-forordningen art. 4.2 blir lex communis nedfelt (se pkt. 2.1 forordningens betydning i norsk rett). Det følger av artikkelen at dersom skadelidte og skadevolder har «sædvanlig oppholdssted i samme land» skal dette lands rett anvendes.

De beste grunner taler for at dansk rett skal anvendes i tvisten. Hensynet til forutberegnelighet taler for at partenes hjemlands rett skal anvendes. En slik løsning finner støtte i Roma II-forordningen, som ytterligere taler for at dansk rett skal anvendes. Det legges dermed til grunn at saksforholdet har en åpenbart nærmere tilknytning til Danmark.

Den endelige konklusjonen er at dansk rett skal anvendes i tvisten mellom Rasmus og Mikkel.

2.3 Hvilken rett skal anvendes i tvisten mellom Rasmus og Ronald?

Etter hovedregelen om skadestedets rett skal norsk rett anvendes, det vises tilbake til redegjørelsen i pkt. 2.1. Begge parter anfører sitt eget hjemlands rett. Vurderingen beror på om det er et annet land som har en åpenbart nærmere tilknytning til saksforholdet enn Norge.

Det som taler for at amerikansk rett skal anvendes er at Ronald som amerikaner bosatt i USA har en forventning om en høy erstatningssum, slik det følger av amerikanske rettspraksis. Rasmus gjør på sin side gjeldende at han selv som skadevolder er dansk statsborger og er bosatt i Danmark. Hensynet til forutberegnelighet for partene taler for at amerikansk eller dansk rett skal anvendes.

På den andre siden begrunnes lovvalgsregler i en rettferdig avgjørelse av rettsvalg, slik at partene ikke kan drive såkalt «forumshopping» til det lands rett som gir en selv best resultat. Uniformitet i internasjonal privatrett taler derfor mot at norsk rett ikke skal anvendes. Alle lands rett skal anses likeverdige, og et lands rett kan ikke sies å ha en bedre løsning enn andre lands rett.

Kommentert [KK29]: lands rett

Kommentert [KK30]: som konkret

Kommentert [KK31]: Riktig. Jeg hadde foretrukket at terskelen ble nevnt allerede i første setning i avsnittet.

Kommentert [KK32]: Fint at kandidaten både trekker inn Roma II forordningen og underbygger at prinsippet anvendes på denne måten også i moderne norsk internasjonal privatrett. Det er imidlertid ikke henvisningen til Roma II forordningen i kjennelsens avsnitt 14 som er det sentrale i akkurat denne sammenheng, men hvordan kjæremålsutvalget anvender prinsippet til å vurdere om det skal gjøres unntak fra hovedregelen i kjennelsens avsnitt 19.

Kommentert [KK33]: dansk rett

Kommentert [KK34]: Skjønnsmøt. At skadevolder og skadelidte har ulike hjemland utgjør jo typeeksempelet på erstatningssaker innenfor den internasjonale privatretten. Det ville ikke være meningsbærende om de samme tilfellene som begrunner hovedregulene om rettsvalg, skulle danne grunnlag for å gjøre unntak fra dem. Da bør det kreves noe mere. Faktum gir ikke holdepunkter for noen slike omstendigheter i denne saken.

Kommentert [KK35]: Bra at kandidaten er våken ift anførselene. Oppgaven inviterer til å ta stilling også til begrunnelsene partene fremsetter for sine synspunkter.

Kommentert [KK36]: Litt uklart hva kandidaten mener med denne setningen. Dersom kandidaten mener å ta stilling til om det er grunnlag for å fravike lex loci damni på grunnlag av Irma Mignon prinsippet, er det uheldig, fordi (som jo kandidaten kommer til nedenfor), det ikke er lex loci damni, men lex communis regelen det bør tas utgangspunkt i, i denne tvisten.

Kommentert [KK37]: skal

Kommentert [KK38]: hjemlands rett

Kommentert [KK39]: Lex communis er navnet på rettsvalgsregelen som kan utledes av Høyesteretts avgjørelse i Irma Mignon-dommen, og som også følger av Roma II forordningens art. 4 nr. 2. Generelt anses skadestedets rett å være utslag av Irma Mignon-prinsippet. Lex communis regelen representerer et unntak fra dette. I tilfeller hvor skadevolder og skadelidte har samme bosted, anses retten i deres felles bostedsland generelt nærmest tilknyttet saksforholdet.

Kommentert [KK40]: Riktig. I dette avsnittet synes jeg ikke teksten er like stringent som den har vært til nå. Det er ikke nødvendig å begrunne anvendelsen av lex communis særskilt. Dette er likevel ikke tilstrekkelig til å rokke ved det overordnede inntrykket av at dette er en solid besvarelse. Jeg savner en stillingstaken til Rasmus argument om at dansk rett bør anvendes fordi han er dansk statsborger, noe som selvsagt bør avfeies. Dette ser jeg imidlertid i lys av at kandidaten allerede i drøftelsen av tvisten mellom Nilsen og Olsen demonstrert forståelse for dette spørsmålet. Også i denne drøftelsen synes jeg kandidaten utviser svært god vurderingsevne og selvstendighet. Vanskeligheten består her først og fremst i å tolke anførselene og knytte dem til relevante rettslige grunnlag og drøftelser. I tillegg kreves at kandidaten kjenner lex communis regelen som et unntak fra utgangspunktet om skadestedets rett.

Kommentert [KK41]: Godt poeng! Her utviser kandidaten god forståelse for de grunnleggende internasjonale privatrettslige prinsippene og rettsstenkingen i faget.

På den andre siden begrunnes lovvalgsregler i en rettførdig avgjørelse av rettsvalg, slik at partene ikke kan drive såkalt «forumshopping» til det lands rett som gir en selv best resultat. Uniformitet i internasjonal provatrett taler derfor mot at norsk rett ikke skal anvendes. Alle lands rett skal anses likeverdige, og et lands rett kan ikke sies å ha en bedre løsning enn andre lands rett. Det kan derfor ikke være et argument for at amerikansk rett skal anvendes at Ronald vil få en større erstatningssum.

Rettførdighetshensyn og hensyn til konflikthindring taler mot at det anvendes et av partenes hjemland, når skadestedet er et tredjeland. Hensynet til staters suverenitet når en skade er skjedd på dens territorium kan også tale for at skadestedets rett skal legges til grunn. Statsborgerskapet og bostedet til en partene kan altså ikke alene anses som tilstrekkelig for å fastslå at saksforholdet har en åpenbart nærmere tilknytning til Danmark eller USA.

Den endelige konklusjonen er at norsk rett skal anvendes i tvisten mellom Rasmus og Ronald.

Rasmus anfører at uavhengig av hvilket lands rett som legges til grunn vil det være høyst urimelig å fremsette et erstatningskrav på 3,5 millioner kr for tap på 68 000 kr. Anførelsen tolkes som en henvisning til ordre public reservasjonen. Det er konkludert at norsk rett skal anvendes, og hovedregelen innenfor norsk erstatningsrett er at skadelidte skal stilles som om skaden aldri har skjedd. Det er nærliggende å anta at kravet dermed settes til 68 000 kr. Anførelsen om ordre public tas derfor opp subsidiært.

Kan Rasmus påberope seg ordre public reservasjonen?

Det er sikker rett at dersom resultatet av å bruke rettsregler strider sterkt med et lands prinsipielle rettsoppfatning kan landet påberope seg ordre public reservasjonen. Reservasjonen fungerer som en sikkerhetsventil for å beskytte et lands rettslige verdier og prinsipper.

I Roma II-forordningen art. 26 er ordre public reservasjonen nedfelt. Det legges til grunn i artikkelen at domstollandet kan unnlate anvendelse av fremmeds lands rett, dersom det anses for åpenbart uforenelig med rettsordenen i domstollandet. Forordningen viser til en høy terskel etter formuleringen åpenbart uforenelig. Viser tilbake til pkt. 2.1 om forordningens rettskildemessige vekt.

Av hensynet til at alle lands rett skal anses som likeverdige er terskelen for å anerkjenne en ordre public reservasjon høy. Hensynet til effektivitet og uniformitet for å unngå forumshopping tilsier også at det skal svært mye til for at en ordre public reservasjon kan gis.

Strider erstatningskravet på 3,5 millioner kr åpenbart med norsk rettsordenen?

Det som taler mot at erstatningskravet åpenbart strider med norsk rettsordenen er at kravet bygger på avskrekkende og oppdragende hensyn som kan sammenlignes med norske erstatningsrettsprinsipper; prevensjons- og reparasjonshensynet. Terskelen for å påberope seg ordre public taler også isolert sett imot at Rasmus kan påberope seg en slik reservasjon.

Det som taler for at erstatningskravet åpenbart strider med norsk rettsordenen er at erstatning prinsipielt ikke anvendes som straff i norsk rett. Hensynene bak norsk erstatningsrett skal sørge for at skadelidte stilles slik som om skaden aldri skjedde, ikke at skadelidte skal stilles bedre. Erstatningsrett anses et middel for reparasjon, ikke som straff. Å fastsette et erstatningskrav på over 3,4 millioner mer enn tapet er klart å anse som straff fremfor reparasjon. Det legges vekt på at erstatningskravet er langt mer enn tapet, og at det prinsipielt bryter med norsk rettsordenen å straffe enkeltpersoner med erstatning.

Erstatningskravet på 3,5 millioner strider åpenbart med norsk rettsordenen.

Den endelige konklusjonen er at Rasmus kan påberope seg ordre public reservasjonen.

Kommentert [KK41]: Godt poeng! Her utviser kandidaten god forståelse for de grunnleggende internasjonale privatrettslige prinsippene og rettsenkningen i faget. Argumentasjonen fremstår som selvstendig og kandidatens tolkning av anførelsen og deretter av de spørsmål det legges til grunn at de gir grunnlag for å drøfte, viser god vurderingsevne.

Kommentert [KK42]: Selvstendig og overbevisende.

Kommentert [KK43]: Dette argumentet fremstår ikke særlig privatrettslig, og jeg kjøper ikke helt denne begrunnelsen.

Kommentert [KK44]: Enig.

Kommentert [KK45]: Vel, i alle fall å gi medhold i et slikt krav:-)

Kommentert [KK46]: Fornuftig!

Kommentert [KK47]: Skjønnsomt. Ut fra faktum bør drøftelsen knyttes til det tilfellet at Olsen pålegges å betale en erstatning i størrelsesorden 3,5 millioner.

Kommentert [KK48]: Litt flisespikkeri igjen - han kan selvfølgelig påberope seg den, spørsmålet er imidlertid om han vil nå fram med et slikt krav.

Kommentert [KK49]: lex causae

Kommentert [KK50]: Igjen, det er ikke landet som unnlater å anvende fremmed rett. Konsekvensen av å anvende ordre public reservasjonen er at dommerne i den konkrete saken setter til side lex causae i så stor grad det er nødvendig for å unngå et resultat åpenbart uforenelig med rettsordenen i domstollandet. For partene innebærer dette at lex causae ikke vil bli anvendt fullt ut i saken.

Kommentert [KK51]: Her kunne kandidaten også ha trukket inn fortalens avsnitt 32, se særlig 2. setning: "Navnlig kan anvendelsen af en bestemmelse i en lov udpeget efter denne forordning, såfremt en sådan anvendelse vil medføre tilkendelse af en ikke-kompenserende erstatning såsom erstatninger med afskrækkende eller straffende formål, afhængig af sagens omstændigheder og retsordenen i den pågældende domstols medlemsstat, betragtes som værende i strid med ordre public i domstollandet."

Kommentert [KK52]: anvende

Kommentert [KK53]: anvendes

Kommentert [KK54]: Det er prisverdig at kandidaten etterstreber balanse i drøftelsene, dvs at det legges en innsats i å løfte frem både pro og contra argumenter. Jeg kjøper imidlertid ikke uten videre at avskrekkende og oppdragende hensyn er uttrykk for det samme som gjenspeiles i prevensjons- og reparasjonshensynet. Denne sammenligningen/argumentet burde ha blitt utdypet nærmere for leseren.

Kommentert [KK55]: Kandidaten mener altså at Rasmus ikke kan høres med noen ordre public innsigelse, fordi terskelen er så høy. Men her (i dette avsnittet) bør vel siktemålet i tilfelle være å begrunne hvorfor terskelen ikke kan anses overskredet?

Kommentert [KK56]: Det har i alle fall et tydelig pønaltpreg.

Mønsterbesvarelse 4. avdeling

Sensor Sondres forord:

Denne besvarelsen ble vurdert til karakteren A på skoleeksamen i JUR-3003 våren 2022. Det innebærer at besvarelsen har blitt vurdert som en fremragende prestasjon som klart utmerker seg, og kandidaten har blitt ansett å vise svært god vurderingsevne og stor grad av selvstendighet. Jeg har blitt spurt om å kommentere besvarelsen i forbindelse med publisering av Jus't, men deltok ikke selv på sensuren på 4. avdeling da oppgaven ble gitt. Jeg kjenner derfor ikke til hvilke vurderinger som er gjort på sensormøter og har heller ikke hatt anledning til å sammenligne denne besvarelsen med øvrige besvarelser på den aktuelle eksamen. Karakterfastsettingen alltid på grunnlag av en sammensatt vurdering av ulike kvaliteter hvor det avgjørende er totalinntrykket av kandidatens prestasjoner, sett i forhold til oppgaven som er gitt. Dette innebærer at ulike besvarelser kan ha hver sine sterke og svake sider, og likevel bli ansett som likeverdige i en totalvurdering. Det vises for øvrig til de utdypende retningslinjene for karaktergivning i juridiske fag, som finnes her: <https://uit.no/regelverk#modal-793823>.

Overordnet vil jeg starte med å fremheve at kandidaten viser svært god oversikt over oppgavens tema og aktuelle rettskilder. Kandidaten har et aktivt forhold til primærkilder og gjennomgående god bruk av juridisk metode. At kandidaten forstår det som er utledet av rettskildene kommer tydelig frem ved at kandidaten viser til flere selvstendige og treffende eksempler i besvarelsen, samt god forståelse for reglenes begrunnelse. Fremstillingsmessig inneholder besvarelsen få skrivefeil og språket er stort sett godt og lett å følge. Besvarelsen er dessuten for det meste strukturert på en hensiktsmessig måte.

Besvarelsen har likevel noen rom for forbedringer, som mine løpende kommentarer vil vise. Dette knytter seg blant annet til bruken av overskrifter og at kandidaten i besvarelsens første del bruker litt for mye tid på rettskraftsreglene generelt uten at det knyttes opp mot oppgavens kjerne. Dette røkkes likevel ikke ved helhetsinntrykket.

Jeg har i tillegg til å kommentere besvarelsen enkelte steder i de løpende kommentarene forsøkt å komme med noen generelle betraktninger om oppgaveteknikk i teorioppgaver, i håp om at det kan bidra til refleksjon om hvordan man bør skrive en god teorioppgave. Lykke til med eksamensforberedelsene!

Mvh
Sondre Lie
Univresitetslektor ved Det juridiske fakultet.

DEL I

1. Innledning, systematikk og avgrensning

Opgaven knytter seg til avledet subjektiv rettskraft. Jeg tolker oppgaven dit hen at jeg skal redegjøre for rettskraftens subjektive grenser, herunder vise til hvilke tilfeller hvor en rettskraftig avgjørelse kan ha bindende virkning utover partene i den særskilte saken.

Rettskraftsinstituttet reiser to sentrale spørsmål. For det første *hvem* kravet anses endelig avgjort overfor. For det annet *hva* som er endelig avgjort. Besvarelsen vil i hovedsak knytte seg til spørsmålet om *hvem* avgjørelsen er endelig og bindende for.

Besvarelsen avgrenses mot rettskraftens objektive side. Jeg finner det naturlig å ikke gå nærmere inn på identitetsvurderingen med hensyn til samme krav, slik at det sentrale knytter seg hvem som er bundet av en rettskraftig avgjørelse i en sivil sak. At en rettsavgjørelse er rettskraftig avgjort, innebærer at den er endelig avgjort og bindende for partene, se NOU 2001: 32 A s. 377. For partene representerer rettskraftsreglene en begrensning i adgangen til å angripe avgjørelsen med rettsmidler i etterkant av avgjørelsen.

Innledningsvis vil jeg kort forklare hva som menes med rettskraft og vise til de hensyn som ligger til grunn for reglene. Videre vil jeg gå nærmere inn på oppgavens kjerne, herunder belyse *hvem* som er bundet av en rettskraftig avgjørelse. Til sist vil jeg illustrere ulike eksempler på hvor regelen om avledet subjektiv rettskraft kan komme til anvendelse.

2. Kort om rettskraftsreglene og hensynet bak reglene

Det fremkommer av tvistelovens § 19-14 (1) at en avgjørelse er rettskraftig avgjort når den ikke lenger kan angripes med *ordinære rettsmidler*. En naturlig språklig forståelse av ordlyden «ordinære rettsmidler» gir anvisning om rettslige skritt for å angripe avgjørelsen. Forarbeidene henviser til rettslige skritt i form av anke eller oppfriskning, se Ot.prp.nr. 51 (2004-2005) s. 440. Til illustrasjon vil en tingrettsdom være rettskraftig avgjort når ankefristen løper ut og ingen av partene har påanket avgjørelsen innenfor fristen.

At et nytt søksmål om «krav» som allerede er rettskraftig avgjort, skal avvises, følger uttrykkelig av tvisteloven § 10-15 (3). Bestemmelsen gjelder imidlertid bare overfor sakens parter, men det sentrale er at partene er avskåret fra å reise ny sak om det samme kravet. Dette karakteriseres gjerne som rettskraftens negative virkning (avvisningsfunksjonen).

Kommentert [SKL1]: I en teorioppgave er det naturlig å starte med en innledning. Hensikten med en innledning er å sette en passende ramme for besvarelsen og tolke oppgaveteksten dersom den byr på tvil.

Kommentert [SKL2]: I teorioppgaver bør man være varsomme med å bevege seg for mye bort fra kjernen i temaet, her "avledet subjektiv rettskraft". Normalt er det tilstrekkelig å si noe kort om rettskraftsreglene generelt i innledningen, det er med på å sette oppgaven i en passende rettslig kontekst.

Et slikt punkt er likevel greit dersom det knyttes opp mot oppgavens kjerne og holdes kort.

Avvisningsfunksjonen må sees i sammenheng med kravet til «reelt behov», jf. tvisteloven § 1-3, da en part som regel ikke vil oppfylle aktualitetskravet i forbindelse med den nye saken.

Rettskraftsreglens positive side (prejudisialfunksjonen) innebærer at et krav, uten realitetsbehandling, skal legges til grunn i en ny sak mellom partene hvor kravet er aktuelt til tross for at saken knytter seg til et annet krav, jf. tvisteloven § 19-15 (2). Eksempelvis kan det tenkes at A og B strider om eiendomsrett til skogområdet. A vinner eiendomsretten, men ønsker videre dom for at B er avskåret fra å hogge ved i skogområdet. I et slikt tilfelle vil den første dommen legges prejudisielt til grunn i forbindelse med den nye saken.

Rettskraftsreglene bygger på ulike hensyn. Et sentralt sivilrettslig prinsipp er at partene skal kunne innrette seg etter en endelig avgjørelse. Det er en forutsetning for domstolens konfliktløsende funksjon at et krav kan endelig avgjøres, samt binde partene. Videre bidrar rettskraftsreglene til god prosessøkonomi i tråd med formålsbestemmelsen i tvisteloven § 1-1 (1) som angir at loven skal legge til rette for en «rettferdig, forsvarlig, rask, effektiv og tillitsskapende behandling av rettsvister». En ytterligere begrunnelse for rettskraftsreglene er at partene drives, så langt det lar seg gjøre, til å belyse sakens faktiske side. Når partene har bevissthet om at et krav vil være endelig bindende, er det nærliggende å anta at de vil strekke seg lengre for å sikre at saken er best mulig belyst. Videre gir dette domstolen er best mulig bevisbilde for å kunne ta stilling til kravet som er oppe for domstolsbehandling.

3. Avledet subjektiv rettskraft

Rettskraftens subjektive side knytter seg til *hvem* avgjørelsen er bindende for. Tvisteloven § 19-15 (1) angir utgangspunktet om at avgjørelsen bare er bindende for «partene». En naturlig språklig forståelse av ordlyden «partene» gir anvisning om avgjørelsen er bindende overfor partene i den konkrete saken. I vurderingen av hvem som kan karakteriseres som sakens parter, vil den formelle partsstillingen være avgjørende, jf. Ot.prp.nr. 51 (2004-2005) s. 440.

Videre følger det av forarbeidene at avgjørelsen i utgangspunktet ikke er bindende for andre, se NOU 2001: 32 A s. 420. Dette må sees i lys av tvistelovens § 11-2 som er et direkte utslag av disposisjons- og forhandlingsprinsippet. I sivilrettslige saker er det først og fremst partene som er gitt foranledning til å uttale seg om de faktiske grunnlag retten bygger sin avgjørelse på. Det er også partene som er gitt anledning til å føre bevis, jf. tvisteloven § 11-2 (2).

Følgelig er det naturlig at avgjørelsen i utgangspunktet bare er bindende overfor partene.

Kommentert [SKL3]: Det er ikke nødvendig å gå så grundig inn på rettskraftsreglene generelt i en teorioppgave om "avledet subjektiv rettskraft". Oppgavens kjerne er å redegjøre for hva avledet subjektiv rettskraft er, samt å vise til i hvilke tilfeller en rettskraftig avgjørelse har bindende virkning utover partene i den særskilte saken.

Kommentert [SKL4]: Å vise til hensynene bak reglene utgjør en naturlig del av en teorioppgave. Dette kan gjøres innledende, men et av kjennetegnene med en god teorioppgave er at kandidaten evner å vise hvordan hensynene gjør seg gjeldende løpende i redegjørelsen av oppgavens tema.

Her savner jeg at kandidaten tydeligere viser hvorfor disse hensynene gjør seg gjeldende for regelen om "avledet subjektiv rettskraft".

Kommentert [SKL5]: Denne overskriften kunne vært presisert for å gi leseren et tydeligere inntrykk av hva som skal behandles i dette punktet.

Generelt bør overskrifter i teorioppgaver enten være informative eller være oppstilt som en problemstilling.

Et eksempel på en overskrift oppstilt som en problemstilling kan være: "For hvilke subjekter gjelder reglene om avledet subjektiv rettskraft?"

Regelen om avledet subjektiv rettskraft er et unntak fra denne hovedregelen, og tvisteloven § 19-15 (1) siste punktum angir at avgjørelser dessuten er bindende for andre «som på grunn av sitt forhold til parten ville være bundet av en tilsvarende avtale om tvistegjenstanden».

En naturlig språklig forståelse av ordlyden «andre» åpner for at avgjørelsen kan være bindende for andre utover den gitte sakens parter, men setter ingen begrensninger for *hvilke* rettssubjekter som kan bli bundet av den avledede rettskraften. Ordlyden «på grunn av sitt forhold til parten» tilsier at det må foreligge en relasjon som medfører bundethet.

Forarbeidene, Ot.prp.nr. 51 (2004-2005) s. 440, fremhever at kjennetegnet på tilfeller hvor avledet subjektiv rettskraft kommer til anvendelse, er at de materielle rettsregler begrunner at tredjepersonen er bundet av, eller kan påberope seg en avgjørelse som fastlegger forholdet mellom partene i saken. Dette reiser et spørsmål om hvilke typetilfeller det vil være aktuelt å anvende avledet objektiv rettskraft.

Avledet subjektiv rettskraft tar blant annet sikte på å fange opp suksessjonstilfellene og avledet rettskraft i selskaper og sammenslutninger, se HR-2017-958-A avsnitt 28. Ved erverv av rettigheter er det alminnelige utgangspunktet at ingen kan erverve større rett enn sin forgjenger. Et slikt utgangspunkt gjenspeiles ved anvendelsen av avledet subjektiv rettskraft.

Eksempelvis kan det tenkes at A hevder veirett til Bs traktorvei, og krever fastsettelsesdom for veiretten. A får medhold i retten og det blir rettskraftig avgjort at A har en veirett til traktorveien. Noen år senere selger B eiendommen til C, men opplyser ikke om veiretten til A. Hvis C ønsker fastsettelsesdom for at A ikke har veirett til traktorveien, skal retten som følge av regelen om avledet objektiv rettskraft, legge til grunn at A har veirett til traktorveien.

Illustrasjonen overfor belyser at en rettskraftig avgjørelse, i enkelte tilfeller kan ha rettskraftsvirkninger overfor andre enn partene i såkalte suksessjonstilfeller. I overnevnte eksempel vil den avledede subjektive rettskraften være begrunnet i at C – i kraft av å være Bs forgjenger – står i et slikt forhold til parten (B) at han vil være bundet av avgjørelsen.

Resultatet vil også samsvare med de materielle rettsreglene som gjelder ved derivativt erverv, nemlig at ingen erverver større rett enn rettsforgjengeren. Ettersom tvistegjenstanden og motparten er den samme som i første sak, er det gode grunner som taler for at også C skal være bundet av avgjørelsen i den første saken.

Videre vil avledet subjektiv rettskraft kunne komme til anvendelse i forbindelse med et arveoppgjør. En arving vil som regel stå i nær relasjon til arvelater, og det er både naturlig og hensiktsmessig at arvingen, ved å påta seg arveoppgjøret, også binder seg til arvelaters forpliktelser. I henhold til tvangsfullbyrdsloven § 4-8 (1) kan et tvangsgrunnlag overfor en person som senere er avgått ved døden, også benyttes som tvangsgrunnlag overfor avdødes arving som har påtatt seg ansvaret for avdødes forpliktelser. Arvingen vil således, på grunn av sitt forhold til parten, være bundet av en eventuell dom fra tidligere.

Kommentert [SKL6]: Dette er oppgavens kjerne, fint at kandidaten får frem at dette er et unntak fra overnevnte hovedregel.

Kandidaten bruker mye tid og plass før vedkommende kommer til kjernen av oppgaven. Så fremt det som er trukket frem knyttes opp mot kjernen av oppgaven trenger det ikke å medføre trekk. Fallhøyden er likevel at det kan gå på bekostning av hvordan oppgavens kjernen behandles eller at man beveger seg for langt bort fra det oppgaven etterspør, noe som vil medføre trekk.

Det er også verdt å nevne at dette var en 6 timers skoleeksamen, hvor det er beregnet at denne delen av oppgaven skal ta 3 timer. Under slike omstendigheter vil det ofte være hensiktsmessig å komme raskt til "poenget", her avledet subjektiv rettskraft.

Kommentert [SKL7]: Kandidaten anvender god juridisk metode og viser oversikt over relevante rettskilder.

Kommentert [SKL8]: Slike spørsmål/problemstillinger er et godt oppgaveteknisk virkemiddel, som skaper god flyt og sammenheng i teksten.

Kommentert [SKL9]: Det viser høy grad av selvstendighet at kandidaten anvender treffende eksempler.

Kommentert [SKL10]: Kandidaten viser god forståelse for regelens begrunnelse, dette viser både selvstendighet og god vurderingsevne.

Videre vil avledet subjektiv rettskraft kunne komme til anvendelse i forbindelse med et arveoppgjør. En arving vil som regel stå i nær relasjon til arvelater, og det er både naturlig og hensiktsmessig at arvingen, ved å påta seg arveoppgjøret, også binder seg til arvelaters forpliktelser. I henhold til tvangsfullbyrdelsesloven § 4-8 (1) kan et tvangsgrunnlag overfor en person som senere er avgått ved døden, også benyttes som tvangsgrunnlag overfor avdødes arving som har påtatt seg ansvaret for avdødes forpliktelser. Arvingen vil således, på grunn av sitt forhold til parten, være bundet av en eventuell dom fra tidligere.

Til eksempel kan det tenkes at A i rettskraftig avgjørelse dømmes til å betale erstatning til B. Forut for betalingen faller A bort, men arvingen C arver og overtar As formue og forpliktelser. På bakgrunn av regelen tvangsfullbyrdelsesloven § 4-8 (1) og avledet subjektiv rettskraft, vil erstatningsansvaret nå påhvile C.

Et ytterligere eksempel på at en rettskraftig avgjørelse kan være bindende for andre på bakgrunn av sitt forhold til parten, er avledet rettskraft som følge av representasjonsforhold. I henhold til selskapsloven § 2-1 (1) har ansvarlige selskaper partsevne i saker for domstoler og andre myndigheter. Det faktum at det er selskapet som innehar partsevnen i saken, tilsier at det i utgangspunktet bare er selskapet som rettssubjekt, som er bundet av en eventuell dom. Dette reiser imidlertid et spørsmål om selskapets medlemmer kan være bundet av dommen.

Selskapsloven § 2-4 (1) angir at deltakerne en for alle og alle for en svarer for selskapsforpliktelser. Dette åpner for at selskapets deltakere, som i utgangspunktet utgjør tredjepersoner, vil som følge av sitt forhold til selskapet være bundet av dommen. En dom overfor selskapet vil således ha positive rettskraftsvirkninger overfor medlemmene. At selskapet vil kunne medføre positive rettskraftsvirkninger overfor medlemmene kommer videre til uttrykk av tvangsfullbyrdelsesloven § 4-10 (1), som angir at et tvangsgrunnlag overfor et selskap, også representerer et tvangsgrunnlag overfor en selskapsdeltaker som er ansvarlig for selskapets forpliktelser, jf. selskapsloven § 2-4 (1).

Samlet sett illustrerer overnevnte eksempler at regelen om avledet subjektiv rettskraft kan komme til anvendelse i ulike tilfeller, samt at regelen ikke er avgrenset til konkrete rettssubjekter. Imidlertid må det understrekes at en rettskraftig avgjørelse først og fremst binder partene, slik at det særskilt må tas stilling til hvorvidt andre, på grunn av sitt forhold til parten, skal være bundet.

Kommentert [SKL11]: Kandidaten viser god oversikt over aktuelle typetilfeller. Det er også svært bra at kandidaten i tillegg evner å anvende treffende eksempler som viser hvordan regelen kan anvendes i ulike situasjoner.

Kommentert [SKL12]: Nok et treffende eksempel.

Samlet sett gir denne delen av besvarelsen et inntrykk av at kandidaten har god oversikt og kunnskap om oppgavens tema.

Kommentert [SKL13]: Dersom man benytter seg av oppsummeringer/konklusjoner er det viktig at den kommer naturlig og ikke inneholder for mange gjentakelser. Dette får kandidaten til på en god måte som gjør at avsnittet fremstår som en naturlig avslutning på oppgaven.

DEL II

1. Innledning, systematikk og avgrensning

Oppgaven ber om en sammenligning av nødverge og provokasjon. Jeg tolker oppgaven dit hen at jeg skal belyse likheter og ulikheter ved henholdsvis nødverge og provokasjon som grunnlag for straffrihet. Jeg finner det hensiktsmessig å gå nærmere inn i de rettslige grunnlagene for å forklare hvilke vilkåret som forutsettes oppfylt. Besvarelsen avgrenses mot såkalt politiprovokasjon, da nødverge og forutgående provokasjon etter straffelovens § 271 og 267 står i nærmere sammenheng til hverandre.

Overordnet krever ileggelse av straff tre grunnvilkår. For det første må det være begått en handling som etter sin art er straffbar, herunder dekker den objektive gjerningsbeskrivelsen. Videre må det være utvist tilstrekkelig grad av skyld. For det tredje kan det ikke foreligge straffrihetsgrunner. En forutsetning for at nødverge og provokasjon skal komme til anvendelse, er at vilkårene for straff i utgangspunktet er oppfylt, men at handlingen likevel skal anses som straffri som følge av den enten er foretatt i nødverge eller på bakgrunn av forutgående provokasjon. Både nødverge og provokasjon utgjør således straffrihetsgrunner.

Jeg tar utgangspunkt i de aktuelle bestemmelsene og vil innledningsvis redegjøre for innholdet og vilkårene for å kunne påberope seg nødverge eller forutgående provokasjon. Avslutningsvis vil få frem ulikheter og likheter ved de to straffrihetsgrunnene.

2. Nødverge

Straffeloven § 18 (1) angir at en handling som ellers ville være straffbar, likevel er lovlig når den ble «foretatt fra å avverge» et «ulovlig angrep», jf. bokstav a), «ikke går lenger enn nødvendig», jf. bokstav b) og «ikke går åpenbart ut over hva som er forsvarlig» under hensynet til hvor farlig angrepet er, hva slags interesse det krenker, og angriperens skyld, jf. bokstav c). Bestemmelsen gir uttrykk for fire kumulative vilkår gjennom et situasjonskrav, formålsskrav, subsidiaritetskrav og forholdsmessighetskrav. En straffbar handling er bare foretatt i lovlig nødverge når samtlige vilkår er oppfylt.

En naturlig språklig forståelse av ordlyden «ulovlig angrep» gir anvisning om det må foreligge et konkret angrep på legalt rettsgode. Eksempelvis vil retten til liv og helse utgjøre høyt verdsette rettsgoder, og ethvert angrep på liv og helse er i utgangspunktet ulovlig.

I henhold til forarbeidene oppstilles det ingen begrensninger til hvilke interesser som kan forsvares ved nødverge, men at krenkelser av *bagatellmessige* offentlige interesser, vil i utgangspunktet ikke anses som angrep i lovens forstand, se Ot.prp.nr. 90 (2003-2004) s. 419. Ordlyden «foretatt for å avverge» tilsier at handlingen må være formålstjenlig, og den tar sikte på å hindre en videregående krenkelse av rettsgodet. Vilkåret innebærer at handlingens primære funksjon må være avvergende, og at handlinger som ikke er ment å avverge, faller utenfor bestemmelsens anvendelsesområde.

Hvorvidt vedkommende «ikke går lenger enn nødvendig» beror på en vurdering av om angrepet kunne blitt avverget ved bruk av lempeligere midler. Dette vilkåret kan sees i sammenheng med kravet om at vedkommende «ikke går åpenbart ut over hva som er

Kommentert [SKL14]: Kandidaten prioriterer riktig ved å ikke behandle politiprovokasjon.

I enhver teorioppgave vil oppgaveteksten gi mer eller mindre tydelige indikasjoner på hva som skal behandles. I denne oppgaven er det presisert tydelig ved at oppgaveteksten henviser til "de strafferettslige instituttene nødverge og provokasjon". De straffeprosessuelle reglene om politiprovokasjon, samt tiltalte/bevisprovokasjon faller derfor klart utenfor.

Kommentert [SKL15]: Fint at kandidaten plasserer temaet inn i en passende rettslig kontekst, det er en naturlig del av en innledning.

Kommentert [SKL16]: Det er flere måter å strukturere en sammenligningsoppgave på som i utgangspunktet er likestilte. Å redegjøre for innholdet, for så å sammenligne, er en måte man kan gjøre det på.

Fordelen med en slik struktur er at besvarelsen kan bli ryddig og lett å følge. Ulempen er at man risikerer å skrive seg bort i innholdet i "nødverge" og "provokasjon". Når oppgaven ber om en sammenligning bør hovedvekten av besvarelsen ligge på sammenligningen og ikke redegjørelsen av innholdet.

En annen vanlig måte å strukturere sammenligningsoppgaver på å er ved å redegjøre for innholdet, mens man sammenligner løpende. Fordelen er at man unngår for lange redegjørelser uten at man sammenligner. Ulempen er at strukturen kan bli rotet dersom kandidaten ikke mestrer å strukturere sammenligningen på en god måte.

Kommentert [SKL17]: Det er fint og naturlig at kandidaten starter i bestemmelsens ordlyd.

I teorioppgaver hvor det gjerne skal redegjøres for, analyseres eller drøftes omkring et eller flere tema, er det viktig å huske på at dette må gjøres gjennom anvendelsen av juridisk metode.

Kommentert [SKL18]: Jeg hadde foretrukket om kandidaten hadde vist til et enkelt vilkår, for så å behandle det ferdig og deretter gå videre til neste. Når vilkårene behandles på denne måten blir det litt rotet og vanskelig å følge.

Hvorvidt vedkommende «ikke går lenger enn nødvendig» beror på en vurdering av om angrepet kunne blitt avverget ved bruk av lempeligere midler. Dette vilkåret kan sees i sammenheng med kravet om at vedkommende «ikke går åpenbart ut over hva som er forsvarlig». En naturlig språklig forståelse av ordlyden «åpenbart» tilsier at terskelen er høy for å *ikke* blir frifunnet når det allerede er fastslått at de øvrige vilkårene er oppfylt.

Nødverge kan illustreres ved at A forsøker å forgripe seg overfor B. I frykt for eget liv og helse klarer B å avgi et kraftfullt slag i ansiktet til A. Som et resultat av slaget knekker A nesen, slik at vilkårene for straff i utgangspunktet er oppfylt. Likevel vil slaget anses som straffri ettersom det var foretatt i nødverge, jf. straffeloven § 18.

3. Provokasjon

Foruten den ulovfestede læren om politiprovokasjon, åpner straffeloven for at straff etter både kroppskrenkelser og krenkelse av privatlivets fred, kan bortfalle dersom krenkelsen springer ut av forutgående krenkelse. Jeg vil ikke gå nærmere inn på krenkelse av privatlivets fred, jf. straffeloven § 267, men nevner at bestemmelsen åpner for straffritak som følge av provoserende adferd.

Straffeloven § 271 (2) bokstav b) åpner for at en kroppskrenkelse eller forsøk på kroppskrenkelse «kan» gjøres straffri dersom den gjengjelder en forutgående kroppskrenkelse, kroppsskade eller særlig provoserende ytring. Et sentralt moment med hensyn til provokasjon som straffrihetsgrunn, er at den bare kan påberopes i relasjon til kroppskrenkelser. Eksempelvis vil vedkommende ikke kunne påberope forutgående provokasjon dersom han forsettlig har forårsaket en kroppsskade i lovens forstand.

Vilkåret om «kroppskrenkelse» beror på en vurdering av straffeloven § 271 (1) som angir at den som «øver vold mot en annen» straffes.

En naturlig språklig forståelse av ordlyden «øver vold» omfavner vidt, og taler for enhver voldspreget handling vil kunne omfattes av straffebudet. Hvorvidt det foreligger en overtredelse av straffebudet, beror på en konkret vurdering av om maktanvendelsen anse som vold, hvor maktanvendelsens styrke og dens krenkende karakter står sentralt. Typiske eksempler på vold er slag eller spark, se Ot.prp.nr. 22 (2008-2009) s. 427.

4. Forutgående provokasjon og nødverge som straffrihetsgrunner

Straffelovens § 18 fremholder uttrykkelig at en handling som ellers ville være straffbar, «er» lovlig når vilkårene for nødverge er oppfylt. Ordlyden «er» tilsier at det ikke oppstilles krav om noen etterfølgende vurdering av om handlingen skal gjøres straffri. Dersom vilkårene for nødverge er oppfylt, skal handlingen klassifiseres som straffri.

Dette gjelder imidlertid ikke ved forutgående provokasjon. Som nevnt følger det av straffeloven § 271 (2) en kroppskrenkelse «kan» gjøres straffri dersom den gjengjelder en forutgående provokasjon. En naturlig språklig forståelse av ordlyden «kan» henviser til en skjønsmessig helhetsvurdering av forholdets straffverdighet. Rettspraksis, blant annet Rt.1952 s. 413 (Dørvakt-dommen) fremhever at vurderingen beror på styrken til den forutgående handlingen, sett opp mot gjengjeldelseshandlingen. Videre at andre forhold som tid om omstendighetene for øvrig, kan tillegges vekt ved vurderingen.

Kommentert [SKL18]: Jeg hadde foretrukket om kandidaten hadde vist til et enkelt vilkår, for så å behandle det ferdig og deretter gå videre til neste. Når vilkårene behandles på denne måten blir det litt rotete og vanskelig å følge.

Kommentert [SKL19]: Kandidaten viser gjennomgående oversikt og forståelse over innholdet i regelen om provokasjon.

Legg merke til at kandidaten lykkes i å behandle innholdet i både provokasjon og nødverge relativt kort, men samtidig tilfredsstillende, før kandidaten går videre til oppgavens største og viktigste del, sammenligningen.

Kommentert [SKL20]: Det kandidaten gjør i dette punktet er å sammenligne provokasjon og nødverge ved å se på likheter og forskjeller. Overskriften blir derfor ikke helt presis. At det her skal foretas en sammenligning burde kommet tydeligere frem.

Kommentert [SKL21]: Dette er et sentralt poeng, som kandidaten får frem poenget ved bruk av god juridisk metode.

Kommentert [SKL22]: Kandidaten viser igjen god oversikt over relevante rettskilder.

En annen ulikhet mellom disse straffrihetsgrunnene er tidsaspektet. Vilkåret om at kroppskrenkelsen «gjengjelder» en forutgående krenkelse, skade eller provoserende ytring, gir anvisning om krav om sammenheng, men gir ingen veiledning for den nærmere avgrensningen. Sett i lys av kjennelsen inntatt i Rt.1992 s. 923, oppstilles det ingen krav om at gjengjeldenes finner sted *rett etter* provokasjonen. Kravet om sammenheng stiller seg annerledes ved nødvergehandlinger, da handlingen uttrykkelig må være foretatt for å «avverge et ulovlig angrep». Et angrep foreligger som regel innenfor et begrenset tidsområde, og det vil ikke være noen nødrettsbehandling hvis det ikke lengre foreligger et ulovlig angrep.

Kommentert [SKL23]: Når rettspraksis benyttes bør det utledes noe nærmere av avgjørelsen. Denne bemerkningen knytter seg til kjennelsens konklusjon. Det hadde vært fint om kandidaten skrev kort om hva saken omhandlet og knyttet noen selvstendige bemerkninger til hvorfor Høyesteretts kjæremålsutvalg kom til en slik konklusjon.

Kommentert [SKL24]: Godt poeng!

Eksempelvis kan det tenkes at A klapper til B som følge av at B kvelden før fremsatte en særlig provoserende ytring. Klapsset utgjør en gjengjeldelse og er begrunnet i gårldagens provokasjon. Kravet om sammenheng vil da være oppfylt. Dette vil ikke være tilfellet dersom A prøvde å forgripe seg på datteren til B forrige uke, og B på et senere tidspunkt treffer på A i sentrum – når det ikke lenger foreligger et ulovlig angrep – og banker han helseløs. Uten et forestående angrep, vil vedkommende være avskåret fra å påberope seg nødverge.

Som tidligere nevnt vil straffrihet på bakgrunn av provokasjon bare kunne påberopes av den som selv har forårsaket en kroppskrenkelse. Straffeloven § 271 (2) medfører således at straffrihet som følge av provokasjon, er begrenset til en bestemt type lovbrudd. Derimot kan nødverge påberopes uavhengig av skadeomfanget, og retten plikter i større grad å ta stilling til spørsmålet om handlingen var foretatt i nødverge. Dersom A er tiltalt for drap vil han under enhver omstendighet være avskåret fra å påberope forutgående provokasjon. Det samme gjelder hvis tiltalen gjelder kroppsskade. Tiltalte vil likevel kunne påberope seg nødverge, ettersom denne straffrihetsgrunnen ikke er begrenset til ett enkelt straffebud.

Kommentert [SKL25]: God sammenligning også her.

Straffritak etter straffeloven §§ 18 og 271 (1) har også likhetstrekk. Anvendelse av straffrihet på bakgrunn av henholdsvis nødverge og forutgående provokasjon, kan også påberopes når den er foretatt på vegne av noen andre, jf. ordlyden «en kroppskrenkelse» og «ulovlig angrep». Det er således ingen krav om at den som handler i nødverge eller gjengjelder et forhold, handler på vegne av seg selv. Se også Ot.prp.nr. 90 (2003-2004) s. 419.

Videre vil det ved vurderingen av straffrihet – uavhengig av om det er på bakgrunn av nødverge eller provokasjon – legges vekt på faktisk uvitenhet hos gjerningspersonen. Det fremkommer av straffeloven § 25 (1) at enhver skal bedømmes etter sin oppfatning av den «faktiske situasjonen på handlingstidspunktet». Videre skal det sees bort ifra uvitenhet som følge av selvforskyldt rus, jf. tredje ledd. Bestemmelsen åpner for at en straffbar handling kan gjøres straffri dersom gjerningspersonen var av den oppfatning at det forelå et ulovlig angrep eller en forutgående provokasjon på handlingstidspunktet.

Som eksempel kan det tenkes at familiefaren A er av den oppfatning at noen prøver å bryte seg inn i huset for å skade familien hans. For å avverge angrepet henter han brekkjern og slår til i det personen kommer inn døra. Imidlertid viser det seg at sønnen hadde gitt nøkkelen til en kompis, slik at kompisene kunne være der over natten. Ved vurderingen av om handlingen var foretatt for å avverge et ulovlig angrep, skal det tas utgangspunkt i As oppfatning av den faktiske situasjonen. Det samme vil være utgangspunktet dersom A var av den oppfatning at B fremsatte en særlig provoserende ytring overfor ham, men at han hørte feil. Hvorvidt As handling skal gjøres straffri som følge av forutgående provokasjon, må i det slikt tilfelle bero på As egen oppfatning av den faktiske situasjonen på handlingstidspunktet.

Kommentert [SKL26]: En gjennomgående styrke med denne besvarelsen er at kandidaten viser god forståelse for reglene ved å anvende selvstendige eksempler.